

Kan ik op u rekenen?

www.adopteereenkip.nl

Ja, deze kip kan op me rekenen!

Ik wil een adoptiekip. Ik adopteer een jaar lang..... kippen à € 29,50 per stuk.*

Ik wil iemand verrassen met een 'kipkado'.

Stuur mij..... Kipcadeaubonnen à € 14,75 per stuk.*

Ik kies eieren voor mijn geld. Stuur mij de informatiefolder over de Kip-en-Ei rekening van Triodos Bank.

Naam _____ O man O vrouw

Straat en nummer _____

Postcode en plaats _____

E-mail voor Kippenmail _____ Telefoon _____

Bank- of girorekening _____

Naam rekeninghouder _____ Handtekening _____

* Ik machtig Biologica om het totaalbedrag van mijn rekening af te schrijven. Indien ik het niet eens ben met de afschrijving, neem ik contact op met Biologica. De persoonsgegevens worden verwerkt door Biologica en Triodos Bank. O buiten deze campagne wil ik niet benaderd worden. DB2005

Bon uitknippen en in enveloppe opsturen naar:

Biologica
Antwoordnummer 4502
3500 VG Utrecht

SEIZOENER

tijdschrift voor vrijescholen

Vakantie! Waar gaan we naar toe...? | **De spreuk op de prairie**
Vrijeschoolonderwijs op z'n Indiaans | **Waldemar Torenstra** Van vrijescholier
tot acteur | **Hier ben ik!** Eindpresentaties op de Rotterdamse bovenbouw

"Met respect
voor mens en natuur"

Kleine Groene Camping

Tentenveld

Speeltuín

Zwembad & Peuterbadje

Activiteitenprogramma

Biologische producten

Biologisch eethuis met
tuinerras

Kamperen

Zomerhuisje

Trekkershutten

De Waard tentverhuur

Arrangementen

Wandel- en fietsroutes

Ossenkampweg 4, 7447 PR Hellendoorn Overijssel Salland-Twente
Telefoon 0548 681223 www.eelerberg.nl

Heilige Koe

Panir, Lekker nieuws

Panir, een heerlijke vleesvervanger..

- is een unieke kaassoort gemaakt van biologische melk en citroenzuur.
- smelt niet en kan worden gebakken, gefrituurd of gegrild.
- heeft een romige en neutrale smaak, kinderen zijn er gek op.
- is zuiver, voedzaam en makkelijk te bereiden.

Te koop bij uw natuurvoedingswinkel.
Zie ook www.panir.nl voor recepten.

www.christofoor.nl

Donkere steegjes, verdachte situaties en flink wat nevel – dat is de wereld waarin de moedigste straatkinderen van Londen, de Baker Street Boys, hun avonturen beleven.

Prijs: € 11,50
ISBN: 9789062388509
Leeftijd: vanaf 9 jaar

Op elke plaat van dit kleurrijke prentenboek kunnen kinderen, door de luikjes open te doen, ontdekken wie er allemaal in het bos leven.

Prijs: € 13,50
ISBN 978 90 6038 661 3
Leeftijd: vanaf 3 jaar

Door 'nee' te zeggen wanneer dat nodig is, leren ouders hun kinderen zelfdiscipline en daardoor ontwikkelen zij een gevoel van onafhankelijkheid, eerbied en integriteit.

Prijs: € 19,90
ISBN: 9789062388530

ugh!

Mijn zoontje van vier loopt regelmatig met pijl en boog op zijn rug door het huis. Als een echte indiaan sluipt hij op zijn blote voetjes achter de bank of onder de tafel om op een onverwacht moment tevoorschijn te komen en zijn pijlen op mij 'af te vuren'. Ugh! Gelukkig nodigt hij me ook wel eens uit om te picknicken in zijn indianentent. Mijn liefde voor dit oude volk ontstond bij Hiawatha, dat leuke kleine strip-indiaantje. Het groeide met het zien – wel vijf keer – van de film *Dances with wolves* en onlangs las ik voor mijn leesclub *De Overgave*, het nieuwste boek van Arthur Japin over de overgave van de Commanche-indianen.

Het hoofdartikel uit deze zomerseizoen vertelt een aangrijpend verhaal over de strijd van een indianenreservaat voor goed, passend onderwijs heeft me dan ook erg geraakt. Maar zelfs als je niet zo indianen-minded bent als ik, kun je niet onbewogen blijven als je leest hoe de prachtige cultuur van de Lakota verloren dreigt te gaan door de minachting van de moderne Amerikaanse samenleving, die totaal geen rekening houdt met de eeuwenlange tradities van de oorspronkelijke bewoners van hun continent. En wat doet het me als vrijeschool-ouder dan goed te lezen dat zo'n prachtig volk als de Lakota hun normen en waarden juist herkennen in onze vorm van onderwijs! Lees het zelf maar.

Totaal anders, maar minstens zo bevlogen is het artikel over Waldemar Torenstra. Deze vrolijke, sympathieke oud-vrijescholier schittert momenteel in *Zomerhitte*, de film die Monique van de Ven maakte naar het boek van Jan Wolkers. Een film die ik aanvankelijk niet van plan was in de bioscoop te gaan zien. Maar na deze kennismaking met Waldemar ben ik van gedachten veranderd. Eens kijken of hij op het witte doek net zo'n verpletterend indruk op me maakt als Kevin Costner destijds. Ugh!

CALISTA VAN AMERONGEN
hoofdredacteur

foto: Tjimen de Vries

De Seizoener is een tijdschrift dat bijdraagt aan een eigentijdse presentatie en uitstraling van vrijescholen, zowel onder- als bovenbouw. De inhoud wordt vóór en deels door de scholen zelf gemaakt. Zo wil de *Seizoener* een uitingsvorm zijn voor wat er in en rondom de scholen leeft. Daarnaast biedt de *Seizoener* ruimte aan zinvolle, inspirerende artikelen, gerelateerd aan de antroposofie en het opgroeiende kind in het bijzonder.

Deelnemende scholen en organisaties:

- **Almere** *Vrijeschool Raphaël*
- **Assen** *Vrije school Assen*
- **Bussum** *Vrije School Michaël*
- **Doetinchem** *Vrijeschool De Kleine Prins*
- **Heerlen** *Vrije school Heerlen*
- **Hoorn** *Westfriesse Vrijeschool Parcival*
- **Maastricht** *Bernard Lievegoed School (o.b.)*
- **Meppel** *Vrijeschool Meppel*
- **Oud-Beijerland** *Vrije School Hoeksche Waard*
- **Rotterdam** *Rudolf Steinerschool*
- **Rotterdam** *Rudolf Steiner College*

- **Tiel** *Johannesschool Vrijeschool Tiel*
 - **Uden** *Vrije basisschool De Zevenster*
 - **Wageningen** *Vrije School De Zwaneridder*
 - **Zeist** *Zeister Vrije School*
- Deelnemende kinderdagverblijven:
- **Amersfoort** *Panta Rhei*
 - **Amstelveen** *Opvang Anders*
 - **Rotterdam** *Sarafina*
 - **Zeist** *De Kroost*

Voor meer informatie: Ton Werinussa,
T 0344 611147, E info@seizoener.nl

Inhoud

6 Spreuk op de prairie
Indianenreservaat vecht voor vrijeschoolonderwijs

12 Je identificeren met de God van de donder
De vertelstof van de vierde klas

16 Gaan in de vakantie
Special met de leukste zomeruitjes

20 Uit de knop
Oud-vrijescholier Waldemar Torenstra, acteur

25 t/m 44
Het regionaal katern,
hart van de Seizoener
Uit de school, de klassen, de leerstof
Kortom de eigen schoolkrant

45 Kriebelbeestjes
Natuurcolumn van Esther de Winter

46 Hier ben ik!
Eindpresentaties op de bovenbouw

49 Vondsten
Gespot door Jurianne Mattter

54 Zo vieren wij... Sint Jan!
Jaarfeesten op de vrijeschool

58 Consuminderen met meer bewustzijn
De Kleine Aarde en de mondiale voetafdruk

64 Lezen
De keuze van Margreet Tjalsma

66 Marktplaats
Regeladvertenties

Een zwemmer is een ruiter

Zwemmen is losbandig slapen in spartelend water,
is liefhebben met elke nog bruikbare porie,
is eindeloos vrij zijn en inwendig zegevieren.

En zwemmen is de eenzaamheid betasten met vingers,
is met armen en benen aloude geheimen vertellen
aan het altijd allesbegrijpende water.

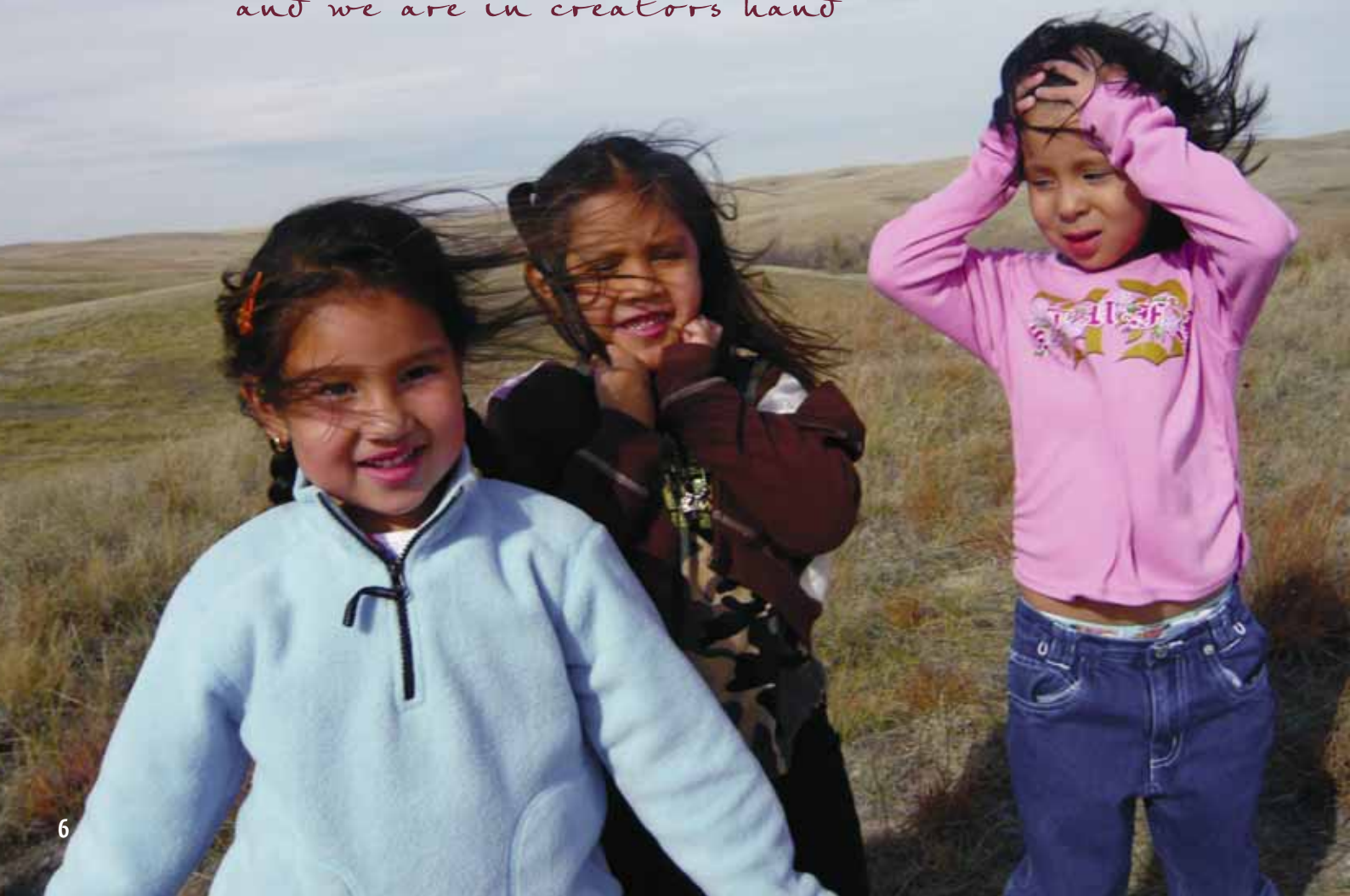
Ik moet bekennen dat ik gek ben van water.
Want in het water adem ik water
word ik een schepper die zijn schepping omhelst,
en in het water kan men nooit geheel alleen zijn
en toch nog eenzaam blijven.

Zwemmen is een beetje bijna heilig zijn.

Paul Snoek

uit: Dichters van nu 2, Bloemlezing uit de poëzie van Paul Snoek, samengesteld door Herwig Leus, poëziecentrum, Gent 1991
afbeelding: Ella Egberts, lees meer over Ella op pagina 16

'Our hearts open wide,
light streams deep inside,
sun, moon and stars
shine on everyone.
On earth now we stand,
giving all our hand,
good day dear friend good day,
birds are in the air,
stones are on the land,
fish are in the water
and we are in creators hand'

Indianenreservaat Pine Ridge vecht voor vrijeschoolonderwijs

De spreuk op de prairie

Midden op de prairie is een houten vrijeschooltje verrezen. Indianenkleuters rennen er elke morgen met juffie Patricia naar de heuveltop voor de spreuk. Binnen spelen ze in de Indianenpoppenhoek met een kleine tipi en schilderen ze nat-in-nat grote, bruine bizons. De wereld is hier weer de heilige cirkel die ooit voor dit volk vanzelfsprekend was.

In de winter van 2006 loop ik op een bomvolle Amsterdamse Nicolaasmarkt langs een onbemande tafel. Daar staat een uitheems, doch onmiskenbaar antroposofisch groepje Zonnekindpopjes. Het lijkt wel of ze al het licht aantrekken met hun zwarte vlechtjes, rode geborduurde hoofdbandjes en beige suède tuniekjes. In een flyer lees ik hoe in de Verenigde Staten een groep Lakota-Indianen, beter bekend als Sioux, een vrijeschooltje is begonnen in hun reservaat. Op eigen houtje. En ze hebben het moeilijk, vandaar deze poppenactie. Goh. Jammer, geen geld meer voor een pop. Thuis spring ik direct achter de google. Zodra ik hun verhaal lees op de site, raak ik in een soort

warme stroom. De berg ijzige vooroordelen die de landelijke pers regelmatig over de vrijeschool uitstort, smelt weg voor mijn ogen. De vrijeschool elitair? De vrijeschool te wit? Steiner een racist? Allemaal Indianenverhalen. Ik word ter plekke donateur van het schooltje in Pine Ridge en neem me voor er nog eens iets mee te doen.

Paradijs met een schaduw

Een schooltje midden in de prairie; het klinkt het allemaal als het paradijs. Maar schijn bedriegt. Het reservaat ligt dan wel in de uitgestrekte grasvlakten van de Great Plains, maar huisvest ook de allerarmste bevolkingsgroep van de Verenigde Staten. Slechts vijf procent heeft een vaste betaalde baan. Typisch Lakota is echter dat als iemand een inkomen heeft, hij dat deelt. Dat delen zit heel diep. De Lakotataal kende oorspronkelijk geen telwoorden boven de tien - want alles boven de tien is 'ota'. Dat wil zeggen 'van Wakan Tanka (God) gekregen om weg te geven'. Vroeger dachten westerse antropologen dat de Lakota niet verder dan tien konden tellen, maar het is dus broederschap in de praktijk.

De gezondheidsproblemen in Pine Ridge zijn groot. Er is namelijk niet veel anders in de reservaatwinkeltjes te krijgen dan goedkoop Amerikaans standaardvoedsel, dat het volk van krijgers van nature totaal vreemd is. De oude kennis van de natuur is grotendeels verloren gegaan en de gemiddelde levensverwachting van een Lakotaman is nu dan ook slechts 48 jaar. Jarenlange vervreemding en vernedering op (tot voor kort verplichte) internaten, waar de Lakotataal streng verboden was, droegen bij aan het grote aantal zelfmoorden - hier twee keer zo hoog als in de rest van Amerika. De door de staat beoogde assimilatie kwam kortom nooit van de grond. De beproefde Lakota willen echter niets liever dan uit de

neerwaartse spiraal opklimmen. Dat kan - met de kracht van hun spirituele cultuur. Ze zullen het wel zelf moeten regelen, want de overheid laat de oorspronkelijke bewoners van de Nieuwe Wereld aan hun lot over. De Oude Wereld zet echter deur en hart voor hen open.

Oude en nieuwe wonden

Europa heeft dan ook wel iets goed te maken. De wond is diep - Pine Ridge ligt vlakbij Wounded Knee, een der zwartste bladzijden uit de westerse geschiedenis. Na drieduizend jaar wijs gebruik van de bronnen en een leven in harmonie met het land, werden eind negentiende eeuw de zeven vrije, nomadische Lakotastammen definitief door Europese pioniers van hun heilige gronden verdreven. Wat er nog van de Lakota over was, trok naar de hen toegewezen reservaten. Het totale gebrek aan respect voor de traditionele, spirituele levenswijze betekende een diepe psychische schok voor de Indianen. Nog tot in 1975 was het hen streng verboden om spirituele bijeenkomsten te houden. Wat overbleef was vegeteren. Velen raakten in een depressie of identiteitscrisis. De toevoer van alcohol, drugs, suiker, vet en televisie deden de rest. De vrije nomadengeest leek gevlogen en anno nu bungelen de Lakota helemaal onderaan de Amerikaanse samenleving.

Onderwijs als magische sleutel

Goede scholing biedt een uitweg uit de malaise, zou je zeggen. De Indianen zijn echter aangewezen op het reguliere Amerikaanse schoolsysteem. Dat is weliswaar gratis, maar past totaal niet bij hun wereld. Er mag om te beginnen niet

over God of religie gesproken worden, vanwege de scheiding van kerk en staat. Onmogelijk voor de Lakota, want alles hangt samen met God of Wakan Tanka.

Het Amerikaanse reguliere onderwijs is verder zeer prestatiegericht. Veel Lakotakinderen haken af zonder diploma, waarna vaak alleen nog de vlucht in alcohol en drugs overblijft. Een eigen Lakotaschool zou dan ook de oplossing zijn. Maar... hoe ziet zo'n school eruit? En dan, hoe financier je zoiets in een reservaat waar slechts vijf procent van de mensen betaald werk heeft?

Drie chiefs naar Dornach

In 1990 luidde een aantal Lakota-oudsten de noodklok. Men besloot een schoolsysteem te zoeken dat wél aansloot bij de Lakotatradië. In de gesprekken die volgden sprong één onderwijsmethode eruit: de Waldorfschool van Rudolf Steiner. Tot hun verbazing en vreugde stelden de Indianen vast dat dit onderwijs opgebouwd was rond hun eigen spirituele waarden. Het vervolg klinkt bijna als een moderne legende. In een speciale ceremonie gaf de geestenwereld te kennen dat dit onderwijs inderdaad de juiste weg was. Daarop besloten drie 'chiefs', Bob Stadnick, medicijnman Richard Moves Camp en Norman Under Bagage, persoonlijk naar Dornach te vliegen. In een onderhoud met het opperhoofd van de Antroposofische Vereniging, de heer Zimmermann, bespraken zij de mogelijkheden voor de oprichting van een Indiaanse vrijeschool. Niet lang daarna reisden de drie Lakotamannen met referenties uit Dornach langs allerlei vrijescholen in Europa om hun verhaal te doen en financiële steun te vinden. De respons was groot en warm. Vele scholen organiseerden hulpacties. Er werd een stuk land aangekocht en een houten schooltje gebouwd, onder andere met hulp van een 13e klas uit Duitsland die overkwam naar het reservaat tijdens een periode bouwkunde. Een jaar later ging de eerste Indiaanse vrijekleuterklas van start. Bob Stadnick bleef als stichter en groot pleitbezorger naar Europa komen. In 1995 bezocht hij de Tobiasschool in Zeist. Bob zei bij die gelegenheid: "Het Waldorfonderswijs is dé oplossing om de Westerse en Indiaanse wereld samen te kunnen brengen. Wat ik wil is dat mijn volk leert zijn eigen oude waarden te behouden en met die waarden leert te leven in de wereld rondom ons. De komst van de vrijeschool zou weleens de ommekeer kunnen worden in de geschiedenis van vijf eeuwen ellende voor de Indianen. De tijd zal het leren." Zijn onverwachte overlijden in 1997 was een grote klap. Maar dankzij veel steun uit Europa en de mensen ter plaatse kon de school doorgaan.

Oase in een weerbarstige realiteit

Het opbouwen van een school uit het niets is een flinke klus. Salaris en onderkomen voor de leerkrachten, onderhoud van de school, leermiddelen, vervoer... Door geldgebrek moest in 2003 de school zelfs tijdelijk gesloten worden. Het sobere leven en de eenzaamheid van de prairie moeten je ook liggen. Na het onverwachte vertrek van de kleuterjuf,

Overeenkomsten Lakotatradië - Steiner

- Respect voor moeder aarde als een levend wezen.
- De mens is burger van twee werelden: hemel en aarde.
- Alle leven stamt uit de spirituele wereld.
- De stenen-, planten-, dieren- en mensenwereld zijn verbonden in een groot, levend veld.
- Door viering (ceremonie) maak je contact met de ritmen van de schepping en met de geestelijke wereld.
- De natuur biedt alle medicijnen die we nodig hebben.
- Het kind is afkomstig uit de hogere wereld (het is wakan).
Het moet zich vrij kunnen ontwikkelen om zijn eigen geestelijke bestemming te vinden.
- Elk mensenkind heeft een specifieke weg, die duidelijker wordt door affiniteiten in het zielsgebied. De temperamentenleer van Steiner en de diergeleidegeesten van de Lakota hebben daarin een soortgelijke functie.
- Praktische toepassing van de geestelijke kennis in het dagelijks leven.
- Verdeling van de lasten naar draagkracht (ota).

'Het Waldorfond onderwijs is de oplossing om de Westerse en Indiaanse wereld samen te kunnen brengen'

moest er in augustus 2006 plotseling een nieuwe juf gevonden worden. Dat lukte in de persoon van Patricia Lambert. Ooit koos ze voor haar zoon - nu volwassen - de Waldorf School, de Amerikaanse vrijeschool. Het boeide haar zo, dat ze zelf ook vrijeschoolleerkracht werd en in haar eigen huis een antroposofische kinderopvang begon. Tegelijkertijd gaf ze les aan het Rudolf Steiner College aldaar. Inmiddels geeft ze twee jaar les aan tien Lakotakleuters en voelt zich er helemaal thuis.

Patricia: "De stille schoonheid van het landschap rondom onze school vervult me elke dag weer met eerbied. Wat een mogelijkheden hebben de kinderen hier! Elke dag maken we een wandeling over de prairie rond de school, beklimmen we de heuvel en rennen we naar beneden naar de kreek. Op en rond de heuvel groeit ook het voor de Lakota heilige kruid salie. De kinderen plukken het met eerbied en brengen het de school in, waar het later, gedroogd, gebruikt wordt om te smudgen..."

De Indiaanse vrijkleuterklas is inmiddels een kleine oase. Het felle licht van de hoge prairiehemel buiten wordt gezeefd

door doeken in mooie, heldere kleuren. De muren zijn in zachte, natuurlijke tinten gewassen. Vrolijke kinderen met sluijk zwart haar spelen met het bizonspel - een handgevilte prairie van sprookjeswol, waarop ze kleine vilten bizons laten grazen. Er is een Indianenfamilie van wolvlit en ook de seizoenstafelfiguur ontbreekt niet: een Indiaanse moeder aarde met hoofdband en zwarte vlechten. In de rieten manden zitten handgemaakte houten Lakotadiere, zoals de beer, de wolf en de adelaar. Kinderen kunnen hier vrij en veilig spelen. Juf Patricia zorgt voor een ritmische inbedding.

Ritme als veilige basis

Het ritmische element is cruciaal in de kleutertijd. Het is een van de sleutels in Steiner's pedagogiek. Ritme geeft veiligheid, vertrouwen en houvast. Daaruit ontstaat vormkracht. Ritme en vormkracht helpen de kinderen tot zelfstandige mensen uit te groeien, die het voorstellingsvermogen ontwikkelen om zelf hun toekomst te veranderen. Patricia: "Ritme en vorm zijn helaas bijna niet meer aanwezig in het dagelijks leven van de kinderen hier. Toch zijn dat echt de eerste stap-

pen naar taal en cultuur. Ik merk dan ook echt dat de kinderen dat ritmische heerlijk vinden. Kringspelletjes, liedjes, het vieren van de jaargetijden, de dagelijks terugkerende rituelen zoals het opruimen en de spreuk - het voedt ze, net zoals dat vroeger het geval moet zijn geweest.”

Deze kleuterklas is dus cruciaal bij het creëren van een harmonische, ritmische en gezonde omgeving. En het gaat daarbij zelfs om simpele dingen als eten. Patricia voert een dappere strijd: “Het voedsel is hier gewoon zó slecht. Dat maakt de mensen echt kapot. Ik zorg er nu dan ook voor dat de kinderen tussendoor zonnebloempitjes en pompoenpitjes eten. In de supermarkt is geen gezond brood te bekennen, daarom bakken we nu zelf elke week heerlijk volkorenbrood. We proberen genoeg te maken om mee naar huis te nemen.” Patricia is ervan overtuigd dat de grondwaarden van het vrijkleuteronderwijs heel dicht bij de traditionele Lakotawaarden liggen, zoals vertrouwen, dankbaarheid en respect. “Ik koester die waarden, door ermee te werken, er aandacht aan te schenken en ze in de kinderen zelf te helpen groeien. Het zijn waarden die lijken te ontbreken in de levens van veel kinderen hier. Door ze er telkens mee te in contact te brengen, blijven ze in verbinding met de oorspronkelijke traditie.”

Wo cekiyé - Gebed
Wao'hola - Respect
Wao'n'sila - Mededogen
Wo wicake - Eerlijkheid en Waarheid
Wacanteognake - Gulheid
Wo wah'wala - Nederigheid
Woksape - Wijsheid
Wo ohitika - Moed en Dapperheid
Wa wokiye - Hulpvaardigheid
Wopila - Dankbaarheid
Wowic'ala - Vertrouwen
Wowakituje - Vergeving
Woyuonihan - Eergevoel

Planten danken

Een andere lerares is Irmina Red Owl, een traditionele Indiaanse die nog vloeiend Lakota spreekt. Ze is ook een zeer ervaren reguliere leerkracht, met veel belangstelling voor Steiner's pedagogiek. Als leerkracht taal en cultuur hield ze de Lakotatraditie levend. Heel simpel, door bijvoorbeeld de kinderen al jong te leren hoe ze de planten kunnen danken bij het oogsten. Of door een schaalje voedsel voor de *spirit world* neer te zetten tijdens het gezamenlijk eten.

Adopteer een leerkracht

Er is dringend behoefte aan een nieuwe onderbouwleerkracht op het schooltje in de prairie. Salaris en onderkomen zijn daarbij echter de grote struikelblokken. Dat zijn forse bedragen. Zo'n financiële bijdrage is voor één school niet op te brengen. Maar vaak vormen meerdere vrijescholen een administratieve cluster. Wie weet is het op die manier wel mogelijk om een leerkracht te adopteren. Geheel in de geest van de lastenverdeling naar draagkracht - ofwel 'ota'!

Actie Schoolbus!

De vrijeschool in Pine Ridge heeft nog veel steun nodig. Leermiddelen, onderhoud, leerkrachtsalaris - het kost allemaal veel geld. Er is nu bijvoorbeeld dringend behoefte aan een tweede schoolbus, om de komende eersteklassers op te halen. Het aantal leerlingen blijft namelijk groeien en veel Lakota-ouders willen dolgraag hun kind op deze vrijeschool. Zonder vervoer is dat echter heel moeilijk. Als volgend jaar de eerste klas zou kunnen starten mét schoolbus, zou dat geweldig zijn!

Donatie? Lakotaschildje kado!

Thurman Horse is Lakotakunstenaar en een goede bekende van het schooltje. Speciaal voor de Seizoener heeft Thurman een aantal hertenleren mini-shields gemaakt. De schildjes (7 cm doorsnee) zijn replica's van de oorspronkelijke krijgerschilden en handbeschilderd met magische dierfiguren. Ze worden door de Lakota gebruikt als bescherming en als teken van verbondenheid met de spirit world.

Donateurs van 50 euro of meer krijgen een Lakotaschildje thuisgestuurd. Ze zijn allemaal anders, dus het blijft een verrassing! Neem wel even contact op met Dea Reudler Talsma voor het doorgeven van je adres (075 6215098). Zolang de voorraad strekt!

Helaas kan Irmira door familieomstandigheden geen les meer geven. Het blijkt erg moeilijk om iemand anders van dit kaliber te vinden die bereid is regelmatig les te komen geven - en die het Lakota beheerst zoals Irmira. Patricia kan wel inspringen, maar veel ouders hebben er toch moeite mee als hun kinderen de Lakotatradië leren van een 'blanke'.

Patricia: "Daarom ben ik daar terughoudend mee. We hebben dus geen taalleraar op dit moment. Dat is erg frustrerend - de grote ontbrekende factor. Toch vind ik dat we al heel veel gedaan hebben ter voorbereiding. De kinderen staan nu echt open voor een leerkracht. We moeten alleen de juiste nog vinden..."

Broederschapsideaal

De vrijeschoolpedagogie en de Lakotatradië ademen dezelfde waarden. Kinderen zijn van boven gegeven en moeten zich vrij kunnen ontwikkelen. Dan kunnen ze de wereld helpen veranderen. Bij het schooltje in Pine Ridge gaat het er dus niet alleen om een prachtige, spirituele Indianencultuur te behoeden voor uitsterven. De Lakota willen met hun traditie aansluiting maken op de moderne tijd. De cirkel is dus wijder en beweegt zich in de richting van universele broederschap. Interessant detail: Steiner zei daarover al (in 'Wetenschap van de geheimen der ziel') dat deze nieuwe mensheidsfase in Amerika wordt voorbereid. De Noord-Amerikaanse Indianen hebben dit ideaal al duizenden jaren in praktijk gebracht. Totdat met de komst van de Europeanen bijna alles verloren raakte. Dat de genezende onderwijsstroom uitgerekend uit Europa afkomstig is, is weer een mooi geval van een grote cirkel. In de woorden van wijlen Bob Stadnick: "Ik ben erg hoopvol voor ons volk en de rest van de wereld. Want als de cirkel hersteld is, zal hij ook de cirkels van volken elders in de wereld ontmoeten. Samen zullen we dan in vrede leven, in een nieuwe tijdperk van bewustzijn."

TEKST: MARITGEN MATTER

Wil je meer weten of helpen met een klasse- of schoolproject of op een andere manier iets doen voor het Indianenschooltje op de prairie? Neem dan contact op met:

'Stichting Vrienden van de Lakota Waldorf School'

Dea Reudler Talsma

Vlietsend 2, 1561 AC, Krommenie

tel. 075 6215098

Email: info@lakotawaldorf.nl

Website: www.lakotawaldorfschool.org

Postbank nr. 2013675

Een trainingsdag een fantastische dag

gespreksvaardigheid is dé competentie van deze tijd

voor leerkrachten, schoolleiders en andere medewerkers van de Vrije School

- **het gesprek met de ouder** – zien wie, zien wat, zien wanneer
- **het gesprek met je collega's** – uitspreken, aanspreken, afspreken
- **het gesprek met jezelf** – mijn inspiratie, mijn grens, mijn uitdaging (individuele coaching)

Bureau Kelpie heeft jarenlange ervaring in o.a de vrije scholen. Wij werken met professionele trainingsacteurs en co-trainers. De training wordt op maat gesneden en kan plaatsvinden in een - of meerdere dagen en losse dagdelen. Wij werken vanuit een spirituele levensvisie met vaart, respect en humor. Wij leveren plezier en resultaat.

Bureau Kelpie, Rosalind Veltman
kelpie@xs4all.nl, 070 3556354 - 06 28837597

tijdig
reserveren!

D E N I E U W E
B O E K E R I J

VOOR DE MOOISTE
ANTROPOSOFISCHE BOEKEN:
WWW.DENIEUWEBOKERIJ.NL

STEYNLAAN 55 3701 EC ZEIST

T 030 6923250

F 030 2802896

WWW.DENIEUWEBOKERIJ.NL

INFO@DENIEUWEBOKERIJ.NL

A	B	C	D	E
ƒ	Ɔ	ʏ	⋈	Ṁ
F	G	H	I	
ƒ	X	H		
J	K	L	M	
Ɔ	ʏ	ʀ	ʏ	
N	O	P	Q	
ʀ	⋈	Ɔ	⋈	
R	S	T	U	V
ʀ	H	ʀ	ʀ	ʀ
W	X	Y	Z	
ʀ	Ɔ	ʏ	H	

Verhalen als bouwstenen voor de ziel - De vierde klas

Je identificeren met de god van de donder

De vrijeschool kent een grote verteltraditie. Ieder jaar heeft zijn eigen vertelstof. Oeroude mensheidsverhalen passeren de revue. Sprookjes, legenden, fabels, bijbelse verhalen, mythologieën en sagen. Ieder jaar heeft zijn eigen verhalen, die gevoelens oproepen die passen bij de leeftijd van het kind. In de Seizoener belicht Jet Nijhuis in zes afleveringen de vertelstof van een bepaalde klas. Deze keer staat de vertelstof van de vierde klas centraal.

“Ik ben lekker de sterkste van de klas. Jeroen kan ik met gemak aan, dat is zo’n watje. Met Bert vecht ik vaak. Die is de ene keer sterker en de andere keer zwakker dan ik. Als we gaan ‘kingen’ (een nieuw soort spel, red.) in de pauze is Pieter altijd de baas. Maar als hij er niet is, ben ik het.”

“Ik vind juffie echt stom. De meeste kinderen vinden haar nog wel aardig maar ik niet. Vroeger was ze altijd lief, maar nu niet meer. Ze heeft zo vaak een slecht humeur! Ze krijgt zeker van haar man op haar kop.”

“Ik kan niet lezen. Iedereen is al bij AVI 4 en ik nog maar bij AVI 2. Rekenen kan ik ook niet. De tafels kan ik maar niet onthouden. Ik vind dat heel erg. Ik krijg er pijn in mijn hoofd van. Ik pas gewoon niet bij de andere kinderen van de klas.”

“Ik kan nooit eens gewoon gezellig zitten borduren. Als ik wil beginnen, vliegen de propjes al om mijn oren. En dan dat geklets almaar. Ik word er gek van. Ik wil rust.”

“Ik kan hele leuke geluidjes maken. Stemmetjes van een fantasie-eend bijvoorbeeld of van een optrekkende locomotief. Als meester dan iets uit gaat leggen of met een verhaal wil beginnen dan ga ik zo’n geluidje maken. Nou, dan lacht de hele klas om mij.”

Is dit nou die geordende, brave derde klas van vorig jaar? Toen liep alles als een trein en nu in de vierde? Een zootje is het! Juf heeft er haar handen vol aan. De ouders vragen zich ook af wat er loos is en komen plotseling massaal naar de

*Vreemde het hart
van Thor vervulde
zodra in zijn handen
de hamer hij voelde:
Thrym doodde hij eerst,
de koning der Thursen
en verbrijzelde toen
het reuzengebroed*

Afbeeldingen linkerpagina, met de klok mee: Sleipnir, het paard van Odin. Blaadjes van Yggdrasil de levensboom. Voorblad van een IJslands afschrift (18de Eeuw) van de Snorra-Edda. Runeschrift.

uit Edda, het lied van Thrym, vers 31

ouderavond. "Mijn kind klaagt over de klas en over de juf. Wat is er toch aan de hand?"

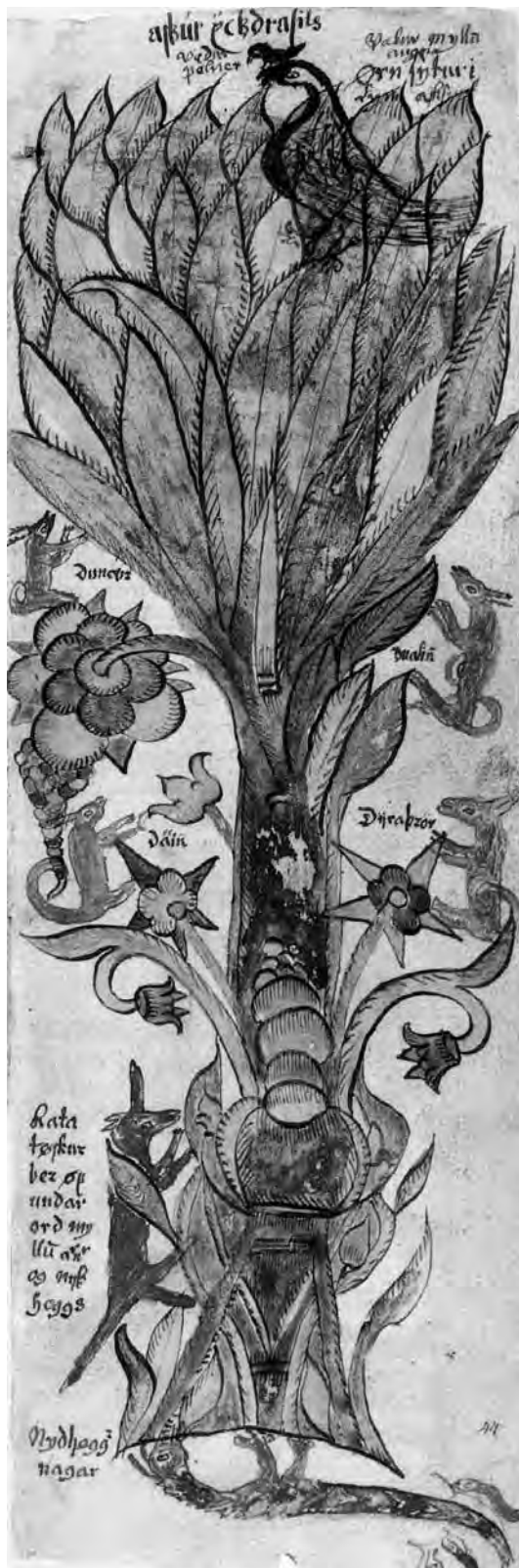
Ik-inslag

Tussen het negende en tiende levensjaar gebeurt er iets opmerkelijks met de kinderen. Ze krijgen een enorme groeistoot. De groei concentreert zich nu in het borstgebied. Je ziet de borst breder en groter worden. Het fysieke organisme is daardoor in de war en zoekt een nieuw evenwicht. Allerlei pijntjes zoals hoofd- en buikpijn zijn aan de orde van de dag.

Nergens worden er zoveel Melissegeestdruppeltjes gebruikt als in een vierde klas. Ook psychisch gaat de negenjarige door een fase van labiliteit. Vrolijkheid kan zomaar, zonder aanwijsbare reden omslaan in diep verdriet of grove agressie. Brutaliteit, ongezeglijkheid, dwarsheid; het komt allemaal voorbij. Ouders en juf zijn niet meer vanzelfsprekend te vertrouwen. Het kind voelt dat hij totaal anders is dan de rest van de wereld. Hij hoort er niet meer bij. Hij trekt zich terug of vecht zich naar de top; wil een kamer voor zich alleen of loopt weg. Het is uit met de vanzelfsprekende deelname aan de stroom van gezin en klas. "Hoe kan ik mijzelf profileren," schijnt het negenjarige kind voortdurend te denken.

"Krijg ik geen persoonlijke positieve aandacht, dan maar negatieve, maar ik zal van me laten horen! Ik eis aandacht op. En veel. Want ik ben ik."

Naast deze minder aangename kanten van het nieuwe ik-gevoel, kan het kind ook een andere kant van zijn individualiteit beleven. Zomaar, ineens weet hij wat hij wil doen 'als hij groot is'. Hij voelt zijn persoonlijke levensopdracht. Veel volwassenen vertellen bijvoorbeeld dat zij op die leeftijd wisten welk beroep zij zouden kiezen. Laatst hoorde ik een kunsthandelaar vertellen dat hij op negenjarige leeftijd

Drie werelden zijn verbonden door een wereldboom, de Yggdrasil

geraakt werd door een schilderij van Rembrandt. Een diep verlangen werd geboren en gaf richting aan zijn leven. Het is alsof dit het moment is waarop, vanuit een dieper weten, vanuit een hoger Ik een boodschap wordt gehoord. Het is nog geen bewust weten. Dat komt omstreeks het achttiende jaar, als de beroepskeuze een relevante vraag is.

In het negende jaar wordt het Ik in het gevoel geboren.

Deze periode die ongeveer een jaar duurt, kan heel lastig zijn, maar als je als opvoeder een glimp opvangt van het unieke mensenwezen dat als goud onder de berenhuid schittert, dan komt er respect, begrip en liefde.

Het lesplan van de vierde klas

Alle leerstof in deze klas is erop gericht om het kind te helpen zijn individualiteit te voelen en vast te houden. Om niet, zoals voorheen, mee te deinen met de rest, maar standvastig op zijn eigen benen te komen. Denk bijvoorbeeld aan het canon zingen. Kan ik mijn eigen stem vasthouden tegenover die van de rest? Denk aan het oriënteren in de ruimte bij aardrijkskunde. Ik sta ten oosten van jou. Jij staat ten westen van mij. Denk aan het rekenen met breuken. Het getal is niet meer heel, maar wordt in stukjes opgedeeld.

Ook de verhalen die de kinderen horen passen precies bij deze leeftijdsfase. De verhalen geven beelden van een wereld die voorbij gaat en van helden die

vol moed strijden voor hun eigen recht.

De vertelstof

De vierde klas is de klas van de Germaanse, ook wel Noorse mythologie genoemd. De mythen zijn in de twaalfde eeuw verzameld in een boekwerk, de Edda, bestaande uit een oud en een nieuw deel. In de oude Edda wordt verteld hoe de wereld werd gemaakt en hoe de Germaanse goden

leefden. In de nieuwe Edda wordt verteld hoe mensen met behulp van de goden streden voor hun eigen bestaan. Het Oude Testament is nog bij veel mensen bekend. Anders is dat met de Germaanse mythologie, dat als klassiek cultuurgoed verloren is gegaan. Ouders kunnen dan ook wel wat extra ouderavonden gebruiken om zich in deze stof te verdiepen als zij hun kind in de vierde klas bij willen benen.

Drie werelden

In de oude Edda staan de verhalen over drie werelden: Asgard, Midgard en de onderwereld. In Asgard wonen de goden, met alvader Odin die wij kennen als Wodan. Het Walhalla waar hij zetelt, is bestemd voor alle helden die door het zwaard vallen. Midgard is de woning der mensen en Hel heerst over de onderwereld, waar misdadigers hun plek krijgen. Deze drie werelden zijn verbonden door een wereldboom, de Yggdrasil. De goden kunnen over de regenboogbrug Midgard bereiken. Zij zijn voor de Germaan allemaal verbonden met de natuur. Odin die de mensen hun spraak gaf, is de god van de luchten. Hij rijdt op een achtvoetig paard, Sleipnir, door de wolken. Onze Sinterklaas rijdt ook op een schimmel. In dit beeld leeft de oude Odin tot op de dag van vandaag bij ons voort.

De goden en godinnen in Asgard worden beschermd door een grote muur tegen de aanstormende reuzen die hun wereld dreigen te vernietigen. Vanaf het begin van de schepping is bekend dat eens alle goden ten onder zullen gaan. Deze catastrofe werpt zijn schaduw vooruit. Steeds zijn de goden op hun hoede voor het naderende onheil. Zij hebben elkaar gezworen dat er slechts vrede en liefde binnen hun muren zal zijn. Maar dan wordt Balder, de lichtgod gedood door zijn blinde broeder Hodur. De dood is binnen Asgards muren gekomen en de eindstrijd begint. De Wolf en de Slang breken uit hun boeien; de reuzen komen aangestormd. De regenboogbrug gaat in vlammen op en de boom, de machtige wereldboom valt. Ragnarok, de strijd van allen tegen allen, is een feit.

Ondergang en nieuw begin

Het ten ondergaan van het machtige godenrijk is het centrale thema van de oude Edda en geeft de verhalen een melancholieke stemming. Na deze catastrofe is de verbinding van de mensen met het godenrijk voorbij. Kaal en kil staat de mens alleen. Wie herkent hier de moderne mens niet die zonder besef van een goddelijke beschermer zijn aardse leven leiden moet. Wie herkent hier het negenjarige kind niet die voor zijn gevoel moederziel alleen komt te staan. Het belangrijkste motief van de Germaanse mythologie is de strijd van de goden tegen de reuzen. Hierin speelt de god Thor een unieke rol. Wij kennen hem als Donar die de donderdag zijn naam gaf. Hij is de god van de bliksem en de donder. Als het dondert zeggen de mensen op aarde: "Hoor, Thor werpt zijn hamer Mjolnir door de lucht." Als het bliksemt roepen zij: "Luister, Thor rijdt met zijn kar vol rammelende ketels door de lucht." Thor trekt er vaak op uit om de aarde te bezoeken, maar hij neemt niet de regenboogbrug, zoals de andere goden. Hij trekt letterlijk zijn eigen spoor en zwoegt door slib en slijk om Midgard te bereiken. Vol moed en lef bestrijdt hij ook keer op keer het reuzenvolk dat leeft te midden van ijs en vorst. Vergezeld van Loki, de god van het slimme verstand, overwint hij de dommekracht der reuzen.

Thor en Loki zijn dan ook de figuren waar de vierdeklasser zich volledig mee kan identificeren. Hij is zelf Thor en zal de wereld versted doen staan. Lef heeft hij voor tien. Of, zoals een bedeesd negenjarig meisje riep bij de schooldeur: "Hello boys, here I come!"

TEKST: JET NIJHUIS

Literatuur

- Edda, Goden- en heldenliederen uit de Germaanse oudheid
- Tussen Wodan en Widar, De IJslandse Edda en het verhaal van de mensheid, Alice Woutersen-van Weerden
- Godenverhalen uit de Edda, Dan Lindholm

schildersbedrijf **ROB VAN EDE**

te Driebergen Zeist

- vier generaties ervaring met **lijnolie**, natuurverven,
- ademende verven en een milieuvriendelijke werkwijze,
- ambachtelijke technieken en sluiers, niet duurder dan moderne systemen, wel duurzamer.

Marcel Pince van der Aa
 fax 0343 - 59 37 75
 e-mail: devierseizoenen@planet.nl
 www.schildersbedrijfrobvanede.nl

Ringoven 44 • 3961 EJ Wijk bij Duurstede • telefoon 0343 59 37 87 • mobiel 06 55 37 71 07

Vakantie! De kinderen springen een gat in de lucht van blijdschap.

Ze spelen uitgelaten alle uren van de dag vol, grenzen worden onbekomerd overschreden. Lekker laat naar bed, veel vaker een ijsje, regelmatig een plons in het water, een zwaai op de schommel of een sprong op de trampoline. Het is zomer. We hebben alle tijd en trekken blijmoedig de wijde wereld in met het hele gezin. In eigen land of zelfs de grens over. Aan bijzondere, natuurvriendelijke plekken ontbreekt het de Seizoener niet. Zoveel suggesties, dat wordt nog een sabbatical opnemen...

DAGJE...

Theater tussen de wilgen en de weilanden

Ella Snoep heeft in Abbekerk (tussen Hoorn en Medemblik) haar marionetten- en poppentheater. Ze speelt met poppen zo klein als een hand of zo groot als een mens. Zelf woont Ella Snoep in een zeventiende-eeuwse stolpboerderij en in de dars, waar vroeger het hooi werd bewaard, staan nu rode bankjes waar kinderen en volwassenen naar twee verschillende zomervoorstellingen kunnen komen kijken. In de eerste drie weken van juli speelt ze Anna's boomhuis, over opa die in de perenboom een hut heeft gebouwd, maar er niet meer in zit. Daarna speelt ze twee weken de voorstelling Beer in de Bergen, over Dimitri uit Albanië die hier op school zit en maar niet kan wennen.

Elke dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag kun je op het bankje neerstrijken! Als dit geen snoepreisje is waar je je kind op kan trakteren....

www.ellasnoep.nl 0229 581822

Zomerdag, bloemendag

De Ommuurde Tuin ligt tussen de Wageningse berg en het Renkumse beekdal. Een biologisch groentenbedrijf, zeg maar gerust een waar lustoord. Zo'n zestig verschillende soorten seizoensgroenten en heel veel kruiden, aardbeien, bloemen en bessen tref je er aan. Alles te koop in het winkeltje, evenals honing en paddestoelstammetjes. In de zomer kun je er ook bloemen en zelf samen te stellen snijboeketten kopen. En oh, wat een betoverend mooie, geurige tuin, omringd door een muur uit 1881.

www.ommuurdetuin.nl 0317 450354

Koeienpraatjes

Wat is het verschil tussen een melkkoe en een vleeskoe? Hebben alleen stieren horens? Hoe oud wordt een koe? Een antwoord op deze en vele andere vragen over koeien krijg je bij Stadsboerderij De Kempphaan in Almere, een biologisch landbouwbedrijf. Elke laatste zondag van de maand tussen 14.00 en 15.00 uur vertellen (hulp)boeren in de stal alles over hun koeien. Ook kunnen kinderen in het Speelhof naar hartelust spelen met de duurzame houten speeltoestellen, terwijl de ouders hun hart ophalen in de uitgebreide landgoedwinkel. Of je gaat in de omgeving picknicken. Dan kom je op een heel idyllisch plekje bij een rij knotwilgen en een bankje met uitzicht over de akkers. Een plek waar je vaker neer zou willen strijken.

www.kemphaan.nl 036 5475050

Klepperklompen

De paden op, de lanen in, op je klompen. Je wandelt absoluut in het meest schitterende agrarische landschap dat je je maar kunt voorstellen en je komt op authentieke, historische plekken in het Utrechts en Gelders landschap. Onverharde paden, kronkelige weggetjes door het open veld tussen de koeien door, de geur van hooi en mest opsnuiven, dat kan allemaal tijdens deze wandelingen. Je passeert historische boerderijen, waar je vaak een broodje of een koffietje kunt nuttigen. Wat een onvermoede schoonheid, wat een overweldigende natuur. Laat de kinderwagen thuis en de hond ook. Geniet volop van de stilte, de puurheid en natuurlijk van je gezelschap. Dus rugzak op en gaan!

www.klompepad.nl

Poppentheater 't Groene Land

In het Oisterwijksebos vind je het Poppentheater 't Groene Land, op een prachtige plek bij een ven omringd door bomen. De verhalen worden binnen in een sprookjeachtige omgeving gespeeld en eindigen buiten in het bos met een peelse speurtochtwandeling. Het Groene Land geeft zijn voorstellingen in theater Het Idee, dat ligt bij het Natuurtheater en boscafé De Rode Lelie met speeltuin en gezellig terras. Op 28 juni kun je de voorstelling Konijntje

Zilver zien. Over het konijntje dat zilveren keuteltjes legt en het schaduwmonster dat de konijntjes dwars zit, voor kinderen van 4 t/m 7 jaar.

www.groenelandtheater.nl 013 5284008

Appelplukdagen

Vanaf half juli tot ver in september kan het weer; de biologische appels van de bomen plukken samen met je opa, oma en vriendjes. Heb je al een appelboom geadopteerd, dan krijg je vanzelf bericht wanneer je kunt komen naar het Plukfeest. Wil je ook picknicken tussen de bloeiende fruitbomen en je eigen appeltjes plukken, maar je hebt nog geen eigen boom? Je kunt er zo eentje regelen met je eigen naambordje erbij. Dit wil toch ieder kind! Smakelijk smullen!

www.adopteeenappelboom.nl

Een heel vrolijke noot

Kwekerij De vrolijke noot in Drenthe is een biologisch-dynamische kwekerij van vruchtbomen en van blauwe bessen. Verder zijn er twee demonstratietuinen: de boomgaard met fruitbomen en de kleinfruitsuin. Daarin kun je voorbeelden zien van boomvormen en teelttechniek. Op de open dag, zondag 21 september, kun je snoeidemonstraties zien, er zal een rondleiding zijn, je mag je eigen

IN DE OPEN LUCHT

- Middenin het Bloemendaalse bos gaat Frank Groothof los! Hij heeft het verhaal van de vrijbouter Peer Gynt bewerkt tot een woeste, stoere muziektheatervoorstelling voor een jong publiek. Wees erbij op 9 juli, als je zeven jaar of ouder bent.
www.openluchttheaterbloemendaal.nl 023 5121212
- In Borne kun je ieder jaar het Afrikafestival meemaken. Dit jaar is het op 5 en 6 juli in het openluchttheater Hertme. Een getrommel en geroffel van jewelste met bands als Kenge Kenge, Ballou Canta & Luciana, Circus Afrisana Ethiopia en natuurlijk heb je overal standjes met heerlijke Afrikaanse happen en prachtige producten. Neem je picknickleedje mee en laat je vervoeren door de Afrikaanse beat.
www.openluchttheaterhertme.nl 074 2670097
- Mis het dit jaar niet; het jaarlijkse oogstfeest in het openluchttheater Kösterkoele. Tijden van weleer herleven en jij staat er middenin. Je maakt mee hoe in de vorige eeuw de rogge met de 'zicht' werd gemaaid, tot garven gebonden en aan hokken gezet. Ook andere tradities worden getoond, zoals het haren, het slijpen en het vesperen. Wil je weten hoe dat gaat? Kom dan op 3 augustus naar Markelo.
www.kosterkoele.nl 0547 363606
- Zonder openluchtspel geen openluchttheater! In Lochem waan je je dit jaar in de bossen van Hongarije rond 1900. Een groep zigeuners woont in het vrijbos van jonker Ohanky. Hun aanvoerder, Stefan Borkos heeft een liefje, Illona. Maar Illona wordt verliefd op de houtkoopman uit Budapest. Weet Stefan Borkos zich staande te houden als leider? En kunnen de zigeuners wel in hun geliefde bos blijven? Antwoord op deze vragen krijg je als je tussen 4 en 13 juli gaat kijken naar dit bijzondere spektakel.
www.openluchttheaterlochem.nl 0573 280000
- Het Zomeravondvertelfestival in het openluchttheater in Oosterstreek zal half juli aftrappen met de familievoorstelling van Niels Holgersson. Daarna komen ook nog het Vrouwje van Stavoren, Reinaert de Vos, Prins Pech en enkele Chinese verhalen aan bod. Dat worden weer memorabele avonden vol luistergenot.
www.verteltheaterpetervanpagee.nl 0561 432669

OVER DE GRENS

Er zijn eindeloos veel verstilde en kindvriendelijke plekjes te vinden, ook buiten Nederland.

Hieronder een greep ter inspiratie:

- **www.tolvsbo.se** Authentiek, opgeknapt Zweeds hotel, waar je kunt logeren, cursussen beeldhouwen volgen of rustiek kamperen.
- **www.libaudie.com** Middenin een prachtig groen heuvelgebied van de Tarn in Frankrijk vind je een kleinschalige camping en bed en breakfast.
- **www.ferme-dhelice.com** Een gite huren of kamperen bij de boerderij, in de buurt van het kasteel van Sarzay.
- **www.chez-olla.nl** Aan een stil boerenweggetje een deel van een authentiek boerenlandhuis huren in de Poitou.
- **www.damier.org** Paardrijden in Lotharingen en kamperen op de boerderij.
- **www.moulindeillacanne.nl** Drie verschillende appartementen te huur; de voormalige molen, de molenaarswoning of de voormalige stal met hooizolder, aan het eind van een doodlopend weggetje.
- **www.jessenhofke.be** Prachtig, zeer kindvriendelijk bed en breakfast, op steenworp afstand van Antwerpen vandaan. Volledig ingericht met ecologische materialen.
- **www.lagrossetalle.com** Lekker nazomeran in de Poitou-Charentes in een sfeervol, authentiek vakantiehuis (gite rural) waar rust, ruimte en comfort hoog in het vaandel staan.
- **fjellgard.punt.nl** Schitterende stek in Noorwegen; een b&b op een ecologisch gedreven boerderij, op 400m hoogte omgeven door bossen, meren, bergen en grenzend aan het Børgefjell Nasjonal Park.
- **www.bulgariandreamhouses.nl** In Bulgarije in een idyllisch klein dorpje kun je twee huisjes huren. Het een heeft een Oosters tintje, de ander is landelijk ingericht. Beide met een riant terras met een geweldig uitzicht over de velden.
- **www.ronja.biz** Op bezoek bij Ronja gárd om 'wild' te kamperen in de natuur, te zwemmen, te kanoën, te vissen of uit te rusten in een Finse blokhut? Of liever een bed en b&b. Kan allemaal in Noorwegen!
- **www.kolarbyn.se** Slapen in de meest primitieve boshut in Zweden? Op schapenvachten een vuurplaats vlakbij. Je kunt ook onder begeleiding de wildernis ingaan en de kans lopen wolven tegen te komen.
- **www.egebo.nu** Tussen Denemarken, Zweden en Noorwegen ligt het eiland Laeso, waar twee gerenoveerde boerderijen met zeewier op het dak staan. Vlakbij is het strand. Verder alleen maar rust, ruimte, stilte en pure natuur.

noten rapen of vruchten plukken, er is uitgebreide informatie, je kunt meedoen aan een natuur-excursie, kijken naar een theatervoorstelling, luisteren naar muziek. Kortom, een zeer feestelijke dag met heerlijke happen en dranken en zelfs ook picknickmogelijkheden in de boomgaard. Waan je even Hansje in Bessenland...

www.devrolijkenoot.nl 0521 321580

Natuurlijk leven

De jonge Friese kunstschilder Yby Potlatch maakt van haar leven een duurzaam, vrolijk feest. Ze heeft een voorbeeldparadijs in het hart van Friesland neergezet: een oud molenaarswoningke, dat op ecologische wijze is verbouwd. De grond eromheen wordt momenteel met behulp van een school omgebouwd tot permacultuurtuin. Natuurlijk Leven is een voorbeeldplek van hoe je volledig dier- en milieuvriendelijk en in evenwicht met de natuur om je heen kunt leven. Een levend kunstwerk. Temeer daar Yby ook nog eens schildert, met een intensiteit en vreugdevolheid die aan alle kanten van haar werk spat. Wil je haar levenswerk en -plek eens bekijken? Maak dan gerust een afspraak. Het is zeer inspirerend om te zien hoe iemand zo positief en zelfvoorzienend in het leven staat. Logeren in de buurt kan bij Gast op Stal.

www.natuurlijkleven.com 058 2562996

EN NACHTJE...

Gast op stal

In het noorden van Friesland staat naast een karakteristieke monumentale kophalsboerderij uit de 19e eeuw een voormalige veestal, omgebouwd tot gastenverblijf. Het oorspronkelijke karakter is heel mooi intact gebleven, maar het slaapcomfort is danig opgekrikt zodat het voor de gemiddelde 20-eeuwse mens comfortabel slapen is. Beneden kun je zitten, eten en slapen, op de vide boven kun je slapen en uitkijken over de weilanden. Je weet niet wat je ziet! Aanschouw eens een onverlichte nacht, onderga de totale duisternis en voel je de volgende ochtend een beetje verlicht.

www.gastopstal.nl 058 2562229

Op de dijk kamperen

Aan het Markermeer ligt boerderijcamping De Appelhoeve. Temidden van fruittuinen, tuinbouw, weilanden met vee en bollenvelden zet jij rustig je tentje op. Op het voorveld sta je vlakbij de dijk, op het achterveld bij de biologische melkboerderij. Op een halve kilometer afstand ligt een vogelbroedgebied met maar liefst zes paartjes van futen, heel bijzonder! En natuurlijk kunnen de kalfjes in het stro uitgebreid bezocht worden.

Wil je een museum bezoeken? Ga dan naar het pas heropende bakkersmuseum De Oude Bakkerij in Medemblik. De tentoonstelling Verdwenen Bakkers geeft een uniek beeld van het ontstaan van de bakkerij, de opkomst, groei en ook weer afname in Noord-Holland. Goed voor een middagje wegdromen.

www.appelhoek.nl 0229 501150

Kamperen bij de boeboer

Een van de allermooiste plekjes om je tent op te zetten is vlak achter de Schoorlse Duinen, dus vlak bij het strand. Het biologisch-dynamische boerenbedrijf De Noorderhoeve heeft plaats voor tien tenten en twee caravans. Ook is er een ruime winkel en een (school-)tuin van de vrijeschool in Bergen. Daar mag je vast en zeker een blik in werpen. Als je je tentje 's morgens open ritst, kijken de koeien je nieuwsgierig aan. Na een stevig boerenontbijt kuier je dan rustig op je latten naar het strand om heerlijk uit te waaien en te genieten van de Hollandse zon. Ik zou het wel weten!

www.noorderhoeve.nl 072 5091738

Trekkerskeet in Het Groene Hart

Op het natuurkampeerterrein van Amstelkade, in Wilnis, kun je je hart ophalen qua ruimte en stilte in een trekkerskeet of in je eigen tentje. De camping ligt midden in een veenweidegebied, en heeft een schattige kinderboerderij op het terrein, waar de konijnen, kippen en geitjes graag aandacht krijgen van de jonge gasten. Ook is er een theehuis met een knus terras waar je onder andere verrukkelijke vlierbessensap kunt drinken.

www.amstelkade.nl 0172 408080

Op safari met de boswachter

Het Nationale Park De Hoge Veluwe organiseert in augustus weer acht spannende safari's voor kinderen van 8 tot en met 11 jaar. De Kindersafari - inclusief één overnachting - is een ware ontdekkingsstocht. Met de Boswachter van het Park gaan kinderen op struichtocht naar de geheimen van het park. Wanneer de avond valt begint een speurtocht naar de wilde dieren. De kans op een ontmoeting met een edelhert, ree, wild zwijn of moeflon is groot, want het kamp ligt midden in het leefgebied van deze dieren. Na een overnachting in een grote tent midden in het bos, kunnen de kinderen de volgende morgen vroeg zien en horen hoe De Hoge Veluwe ontwaakt.

Reserveren: 0900 4643835

Frankrijk in Nederland

Als je op Landgoed de Hoevens in Noord-Brabant

bent, voelt het alsof je in Frankrijk bent. Wat een afwisselend landschap met prachtige boslanen. Overall om je heen ecologisch bebouwde akkers en graslanden. Een en al rust en ruimte, vogelgeluiden en zacht ruisende boomtoppen. Wil je toch ook wel graag bezig zijn? Dat kan, door mee te lopen met de ochtend- of avondwandeling over het landgoed onder leiding van boer Jan. Of door fietsen te huren. Of door een trektocht te maken met de schaaпsherder. Blijven slapen kan op het natuurkampeerterrein; neem je tent mee, huur de tipi, een blokhut of het luxe gastenverblijf in de Vlaamse schuur.

www.dehoevens.nl 06 53266307 / 06 27100048

Op de trekker met woonwagen

Leer Friesland van een andere kant kennen en trek op een heuse tractor met 25 km per uur eropuit. De nostalgische woonwagen, die erachter hangt, is van alle moderne gemakken voorzien, dus daarvoor hoef je het niet te laten. Een week(end)je Pipo en Mammaloe zijn, dat is toch fantastisch!

www.woonwagenvakantie.nl

Op een eiland in een yurt

Eiland De Kluut ligt midden in het Veluwemeer, op de grens tussen Gelderland en Flevoland. Je komt er dus alleen met een bootje of met de veerboot. Aan de westzijde van het eiland bevindt zich een gezellige tentenkamp, opgezet door Camp Spirit. Je kunt slapen in een (gehuurde) Zweedse of Indiaanse tipi, een Mongoolse of Kirgizische yurt of in een Sahara tent. Er is ook een centrale tipi lounge tent, mocht je behoefte hebben aan contact met andere gasten. Ook kun je eventueel meedoen aan diverse activiteiten, zoals Tai Chi, Yoga, Feng Shui etc. Uiteraard kun je ook gewoon je eigen gangetje gaan op het eiland. Als je maar geniet!

www.campspirit.nl 06 30364723

Rollebollen in de hooiberg

Slapen in een authentieke vier-roedige hooiberg in een groot bed met veel kussens, lekker badderen in

een ligbad op pootjes en ontbijten tussen het hooi met uitzicht over de velden. Dat kan op het Over-Betuws platteland, aan de Linge, bij Bed & Breakfast 't Lingeveld. Wil je je lief eens goed verrassen, met of zonder kinderen, dan is dit een goede plek ervoor. Want naast de hooiberg zijn er ook nog drie- of vierpersoons gastenkamers te huur. Voor wie gaat voor wat meer luxe!

www.hetlingeveld.nl 0481 351223

PRODUCTIE: MARGREET TJALSMA

BOEKEN

Nog niet gevonden wat je zoekt? Kijk dan eens in de volgende boeken, ze staan boordevol gouden tips, unieke plekjes en superideeën om te doen.

- **Het bos in** - P. de Hamer
Uitg. Mo'Media € 17,95
- **100 x logeren en kamperen bij Nederlanders in Frankrijk**
Uitg. Mo'Media € 14,95
- **25 weekendtrips met kinderen in Nederland en België**
Uitg. Mo'Media € 8,95
- **Natuurlijk leukedgingendoen**
Uitg. Mo'Media € 12,50
- **Vrij spel voor natuur en kinderen**
Uitg. Jan van Arkel € 20,-
- **Buiten is het leuker** - M. van Eeuwen & T. Schoemaker
Uitg. Prometheus € 14,95
- **Reizen met respect** - H. van Veen
Uitg. Gottmer € 14,95

Foto: Victor Arndts

Waldemar Torenstra

Uit de knop

Portret van een oud-vrijescholier

Ooit zaten zij als kind op een vrijeschool ergens in Nederland. Ze leerden rekenen met pannenkoeken en kastanjes, dansten rond de meiboom en leerden van juffie of meester meerstemmig zingen. Hoe gaan zij na hun schooltijd verder? Welke keuzes maakten zij en hoe staan ze nu in het leven?

“Toneelspelen gaat heel erg over menselijkheid. Over mens-zijn. Bepaalde dingen in mijn vrijeschooltijd gingen juist over het ontstijgen van je menszijn. Alsof we met zijn allen ergens naartoe groeien.”

Waldermar Torenstra is vol passie op zoek naar zijn eigen mogelijkheden als acteur en hoe je sámen mooie producties kunt maken. In een café in de Amsterdamse Jordaan praat ik met hem over zijn tijd op de vrijeschool en zijn keus voor het theatervak.

Herkenningspunt

“De vrijeschool was steeds weer een herkenningspunt, iets dat altijd ongeveer hetzelfde bleef. We verhuisden vroeger om de paar jaar, binnen Nederland maar ook naar Engeland. Mijn vader was nogal zoekend in zijn beroep, en wij gingen mee. Daardoor heb ik op de vrijeschool van Tiel, Wageningen, Bergen, Alkmaar, Leeuwarden en Groningen gezeten. Ik heb weinig herinneringen aan één bepaalde schooltijd, misschien wel vanwege al dat verhuizen. Achteraf ben ik wel blij dat mijn ouders steeds weer kozen voor een vrijeschool, ook al moest ik soms een eind fietsen om er te komen. Ik was een open en gevoelig kind en het was fijn om steeds in een zelfde warme sfeer terecht te komen met een zelfde type kinderen. Ik heb niet een bepaalde klas als basis ervaren, maar de vrijeschool was als systeem en sfeer een prettige continuïteit.”

Toen Waldemar negen was ging zijn vader de priesteropleiding doen in Stuttgart, om zo priester te kunnen worden in de Christengemeenschap. “Dat was voor ons wel raar”, herinnert hij zich. “Wij gingen thuis nooit naar de kerk, en nu

BIOGRAFIE	Waldemar Torenstra, acteur, 34 jaar
1974	Geboren in Amsterdam
1979 - 1992	Vrijeschool onderbouw en bovenbouw in Tiel, Wageningen, Bergen, Alkmaar, Leeuwarden, Groningen
1993	vwo-diploma
1994	Economie aan de Universiteit van Amsterdam
1995 - 1999	Toneelschool Amsterdam
1999 - heden	Acteur bij het Noord Nederlands Toneel. Hij speelde Gerrit in de speelfilm ‘Ja Zuster, Nee Zuster’ (2002) en had rollen in ‘Goede tijden, slechte tijden’, ‘Baantjer’ en ‘Waltz’. Samen met zijn vriendin Sophie Hilbrand speelt hij een hoofdrol in de recente film Zomerhitte (regie: Monique van de Ven), gebaseerd op een boek van Jan Wolkers.

waren wij opeens een priestergezin. Daar scoorde je geen punten mee! Dat moest ik toch op de een of andere manier compenseren om bij vriendjes nog in de smaak te vallen. In die tijd investeerde ik heel veel in het aansluiting vinden bij de groep, steeds opnieuw mijn best doen om erbij te horen en weer een nieuwe basis voor mezelf te maken. Het was een soort overleven. Ik was toen nog helemaal niet bezig met toneelspelen of überhaupt het laten zien van mijn eigen gekkigheid. Ik was juist heel slim geworden in me aanpassen en snel de juiste toon vinden.”

Boeddha Deze boeddha is fijn en klein en zit altijd in mijn toilettaas als ik op reis ben. Hij herinnert me aan een rustpunt dat ik in mijzelf op kan zoeken.

Als ik onderweg ben van theater naar theater vind ik het fijn om in mijn kleedkamer wat eigen spulletjes neer te kunnen zetten.

Viswijzer Een raar klein dingetje, maar ik heb hem altijd in mijn portemonnee. Al dat gepraat over duurzaamheid en het milieu, hiermee kan ik feitelijk iets doen. Ik eet vaak buiten de deur en ben me door dit kaartje meer bewust van mijn verantwoordelijkheid als consument.

Bergkristal Ik heb iets met stenen. Mijn opa gaf me een rozenkwarts voor om mijn nek. Deze steen komt uit Brazilië, een land waar ik heel veel van hou.

Je kunt er geweldig kitesurfen. En ze vieren daar echt het feest van het leven, het is zo'n speelse cultuur. Met ook z'n vuile kanten: de armoede en directheid die in ons systeem zo weggestopt zijn. In die duistere kant zit iets heel krachtigs waaruit nieuwe dingen kunnen ontstaan.

Ridder

“Dat ik ook acteur kon worden, was nog nooit in me op gekomen. Econoom, dat was mijn ideaal. Ik wilde ondernemer zijn en op hoog niveau met het directiemanagement van multinationals werken. Vanuit het idealistische idee dat er op de wereld een aantal middelen zijn die je op een verantwoorde manier moet gebruiken. Om de basisregels van de economie heel goed in de vingers te krijgen, ging ik dat vak studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Ik wilde niet met een vaag verhaal bij die multinationals aankomen, maar ze met hun eigen middelen verslaan.” Waldemar vertelt vurig over zijn ideaal en lacht: “Tja, ik heb toch net iets teveel Parcivalverhalen meegekregen!” Een conflict met een hoogleraar was uiteindelijk de reden dat hij besloot om zijn studie te stoppen. “Het ging over de verdeling van import en export over de verschillende werelddelen. We moesten aan de slag met een model en ik zag dat je met een simpele verschuiving daarin kon zorgen voor meer gelijkheid. Daar wilde ik dingen over vragen en dat mocht niet. We moesten eerst het model begrijpen. Dat vond ik zo’n teleurstelling, dat ik op een wetenschappelijke opleiding zat en geen fundamentele vragen mocht stellen.”

Voordat Waldemar aan zijn economiestudie begon had hij een algemeen theaterjaar gevolgd op de Amsterdamse TVK, de theatervormingsklas. Als tussenjaar in plaats van reizen zoals zijn schoolgenoten, maar ook met een doel: “Dat leek me een goede voorbereiding als ik straks aan die multinationals mijn verhaal wilde vertellen. Ik stotterde en dat was nogal lastig. Door die toneellessen leerde ik mijn stem beter

te gebruiken.” Dat speeljaar was een ijkpunt voor een nieuwe studiekeus: “Ik wilde zo graag doen wat ik leuk vond, en aan dat toneeljaar had ik fijne herinneringen. Vrij intuïtief heb ik me toen aangemeld voor de audities van de toneelschool in Amsterdam. Ik was opgelucht toen ik eenmaal op mijn plek zat. En toch vond ik het daar op de toneelschool ook lastig. Het was zo chaotisch. Ik wilde weten wat ik zou leren en dat stond nergens. Toen heb ik me vervolgens het eerste jaar alleen maar met het bedrijfsplan van de toneelschool beziggehouden. Ging ik alsnog economie doen, maar dan op de toneelschool! Ik kon helemaal niet genieten van de vrijheid die de chaos ook bood. Totdat iemand uit het vierde jaar tegen mij zei: ‘Zorg jij eerst maar dat je een goede acteur wordt.’ Dat kwam wel aan.”

Rafelige randjes

“De laatste tijd realiseer ik me steeds vaker hoe diep de vrijeschool ingreep zonder dat ik het doorhad. Hoeveel verhalen en beelden ik al in me draag. En hoeveel vooraannames ik dus al heb over de dingen, die ik bij collega-acteurs niet tegenkom. Ik merk soms dat collega’s daar veel opener in staan. Dat ze makkelijker iets afwijkends kunnen verkondigen of kunnen relativiseren. In mij zit echt het idee van bepaalde eeuwige waarden en streven naar heelheid. Zo’n moreel kompas is natuurlijk goed, maar in mijn vak als kunstenaar en theatermaker niet altijd handig. Soms moet je daar ook vanaf, om een stem te vertegenwoordigen die misschien niet de beste stem is, maar die wel iets wakker schudt. Ik hield als kind bijvoorbeeld meer van het Driekoningenspel dan van

Fietslampje Sinds kort heb ik de auto weggedaan en doe ik alles met de fiets. Op de fiets ben ik veel beweeglijker om nog even te gaan sporten of een vriend te zien tussen opnames en repetities door, zeker hier in Amsterdam. Met de keus om meer te fietsen heb ik mezelf tijd gegeven om te mijmeren en dat heb ik erg nodig!

Bitje Toen de tandarts mijn afgesleten kiezen zag, adviseerde hij dit bitje. Ik lig 's nachts enorm te tandenknarsen. Ongetwijfeld stress die ik er op deze manier uitwerk. Behalve het onregelmatige leven is er ook de voortdurende druk om op ieder moment optimaal te presteren. De angst om het fout te doen is er op de achtergrond altijd. Het overwinnen van de angst is ook deel van de kick.

Kitesurfen De wind, het licht, de ruimte aan zee. Na een zondagmiddag kitesurfen heb ik het gevoel dat ik op vakantie ben geweest, weer helemaal opgeladen voor de komende week. De enorme kracht van de vlieger, dat is echt geweldig. Mijn manier om angst en snelheid op te zoeken en steeds opnieuw te overwinnen.

Foto: Victor Arnolds

*‘Het is voor mij
vanzelfsprekend om
op een totale manier
naar de mens te kijken’*

het Kerstspel, juist vanwege Herodes. Dat was een vuile rotzak. En ik hou ervan als het ook echt slecht of helemaal zwart mag zijn. Het hoeft niet altijd naar licht en eenheid toe te gaan, het mag ook gefragmenteerd of kapot zijn. Dat levert in kunst juist heel veel op.” Als voorbeeld noemt Waldemar: “Ik ben in het spelen vaak geneigd om naar de oplossing van een scene te zoeken. Terwijl het juist ook interessant kan zijn om helemaal niet naar een oplossing te zoeken. Ik vind het spannend om steeds de rafelige randjes op te zoeken, juist daar kan iets nieuws ontstaan.”

De vrijeschooldenkbelden over lichtheid en eenheid zijn diep geworteld in Waldemar’s levenshouding: “Het is voor mij vanzelfsprekend om op een totale manier naar de mens te kijken. Ik ben positief ingesteld, weet wat ik wil en voel me heel sterk. Ik denk dat ik dat nu ook kan zien doordat ik er tien jaar niet mee bezig ben geweest. Op de toneelschool brak er een tijd aan van spelen en uitgaan. Nu komen er af en toe dingen terug. Ik stond laatst bijvoorbeeld zo onder de douche.” Waldemar kruist zijn armen voor zijn borst en is even stil. “Dat gaf een heel veilig gevoel. Dat vond ik een grappige constatering. Tijdens zo’n schoolperiode heb je helemaal niet door hoe heftig anders je opgeleid wordt.”

Samen maken

“In het laatste deel van mijn studie ging ik stage lopen bij toneelgezelschappen. Ik vond het heerlijk om met ervaren

mensen meteen iets te kunnen maken. Ik heb met een aantal heel inspirerende regisseurs mogen werken, zoals Theu Boermans en Guy Cassiers. Het kunstenaarschap voelen in iemand, dat vind ik echt bijzonder. Ik merkte nu ook weer in het werken met Monique van de Ven, dat ik steeds beter van iemand kan leren wat ik nodig heb om mijn eigen richting te bepalen. Soms vind ik het jammer dat ik veel freelance werk gedaan heb, in plaats van me bij een gezelschap aan te sluiten. Aan de andere kant heb ik daardoor wel veel verschillende dingen kunnen doen en een soort onafhankelijkheid gevonden. Tot op zekere hoogte, want ik ben nog altijd afhankelijk van de vraag van producenten en regisseurs of ik werk heb. Dat blijft een spanningsveld, in hoeverre ik mijn eigen weg kan gaan of afhankelijk ben van anderen. Als acteur ben je toch een ‘samen-maker’, dat doe je niet alleen.”

Op mijn vraag hoe Waldemar de toekomst ziet reageert hij zoals ik hem de afgelopen anderhalf uur heb leren kennen: enthousiast en onbevangen op zoek naar nieuwe ervaringen, zonder de diepgang te verliezen. “Werken voor de televisie vind ik heel leuk, maar theaterproducties wil ik ook blijven doen. Het theater is wat intellectueler, maar ik hoop dat ik die twee werelden steeds meer kan samenbrengen.

Om verhalen te maken die lekker zijn om naar te kijken, en die tegelijkertijd echt iets zeggen over hoe mensen zijn. Daarom hou ik ook van Shakespeare, die gelaagdheid maakt een stuk interessant en betekenisvol. Ik vind het leuk om nu veel te spelen, maar ik hoop dat ik de komende jaren steeds meer mee kan máken. Bij het samenwerken gaat het erom waar je samen uitkomt. Niet door concessies te doen, maar juist door ieders eigenheid in te brengen. In de samenwerking met acteurs en regisseurs is er zoveel passie om iets moois te maken. Dat is misschien ook wel heel vrijescholierig! Daar werd ik echt in gestimuleerd en daar ben ik mijn ouders heel dankbaar voor. Dat je mág doen waar je hart sneller van gaat kloppen. Ook al is het een onzeker vak, waar je pas ergens komt door hard werken en veel geluk.”

TEKST: MARIELLE SCHURMAN

| uw drukker met 'n groen hart

MEERPAAL
GRAFIMEDIA
GRAFISCHE PRODUCTIES

Maatschappelijk verantwoord ondernemen betekent ook oog hebben voor het milieu. Ook u kunt, samen met ons, een steentje bijdragen. Neem gerust contact met ons op, dan vertellen wij u wat dat betekent. www.meerpaal.com

De Kleine aarde

Het inspirerende Eco-park in Boxtel

- * Bezoekerscentrum
- * Ecologische voorbeeldtuinen
- * Rondleidingen en workshops
- * Exposities
- * Restaurant

Speelnatuur op het Eco-park

Tip: Kom deze zomer naar het Eco-park en laat uw (klein)kinderen natuurlijk spelen in onze nieuwste aanwinst 'Speelnatuur', terwijl u geniet op het terras van ons vernieuwde restaurant.

**DAGJE UIT
IN BOXTEL**

www.dekleineaarde.nl • Het Klaverblad 13, Boxtel • (0411) 68 49 21

SEIZOENER

Schoolkrant van Westfriese Vrije School Parcival

Van Pinksteren naar Sint Jan

'Hier is onze fiere pinksterblom en ik zou hem zo graag eens wezen'

Een prachtige en kleurige optocht kwam op 16 mei de kleuteringang uit. Het pinksterbruidspaar voorop, omringd door in het witgeklede kinderen met mooi versierde hoeden en linten. Drie kleuterklassen gingen in optocht naar de fruituin naast de school om te zingen en te dansen. Een klein schoolorkestje verzorgde de muzikale begeleiding. Terug gekomen op het schoolplein namen de bruidsparen en hun gevolg plaats op een met bloemen versierd plateau. Vervolgens lieten de klassen één tot en met vijf hun dansen zien. Het was prachtig om te kijken hoe de dansende kinderen om de grote groep kleuters heen bewogen. Veel zesdeklassers stapten uit hun toeschouwersrol en dansten ook mee. Het pinksterfeest is het enige moment van het jaar waar alle kinderen van de school samen aan deelnemen. En dat maakt dit meifeest tot iets heel bijzonders! Ondertussen starten de voorbereidingen voor het Sint Jansfeest. Vorig jaar kon het feest door de regen niet plaatsvinden. Hopelijk picknicken de kleuterklassen dit jaar weer in de omgeving van de school en gaan de andere klassen naar de oevers van het IJsselmeer om daar bij een vuur een avond plezier te maken: zang, dans en over het vuur springen. In één van de huidige koorliederen komt het Sint Jansfeest goed tot uitdrukking:

*'On the hills the John-fires burn;
Flickering flames now leap and turn;
Hand in hand we all advance
to seek the warmth and join the dance;
Rise too, my soul, enduring light,
and flame like burn for ever bright.*

De redactie van de Seizoener en alle medewerkers van de school wensen iedereen een goede zonnige zomervakantie toe!

DICK BRUIN

Inhoud

- 26 Sint Jan
- 28 Cultuurweken
- 31 Ouderkoor Parcival
- 33 Vrijescholen naar 33.000
- 34 Zesde klas neemt afscheid
- 37 Schoolkamp zesde klas
- 39 Weegbree
- 40 Ouderacademie
- 42 Vrijeschool werkwijze

Colofon

Redactie:

Angela van der Jagt
Paula Lemmen
Dick Bruin

Eindredactie:

Angela van der Jagt
angela.parcival@gmail.com

Advertenties:

Paula Lemmen
p.lemmen5@kpnplanet.nl

Fotografie:

Medewerkers Parcival

Westfriese Vrije School Parcival
Peuterspeelzaal de Poort

Bezoekadres:
Nachtegaal 146, 1628 DJ Hoorn
E-mail: administratie.parcival@xs4all.nl
Internet: www.parcival-hoorn.nl

Westfriese Vrije School
Parcival

In het midden van de zomertijd...

Sint Jan

een feest van loslaten en opnieuw beginnen

In het midden van de zomertijd is het naamdag van Sint Jan. Elk jaar zingen de kleuters dit lied vrolijk en uit volle borst als de zomertijd weer ingaat en de vakantie nadert. De dansende voetjes waar ik in het vorige nummer over schreef, hebben een voorjaar lang gehuppeld en gesprongen en langzaam maar zeker is hun hele lijfje mee gaan doen.

Er zit beweging in de kinderlijven. Er zit beweging in de klas. Oudste kleuters worden bijna eerste klassers en willen de wereld in, jongste kleuters hebben zich de ruimte in het lokaal eigen gemaakt en laten zien wat ze in huis hebben. De warmte van de zon lonkt en lokt de kleuters naar buiten waar ze sjouwen, rennen en zichzelf verliezen in de natuur. Heerlijk, de wereld ligt aan hun blote voetjes; ze worden er dapper van en soms zelfs overmoedig. Dat gevoel van hybris herken je wellicht zelf ook in deze tijd van het jaar. Een beheersbare vorm van lichtzinnigheid maakt zich van je meester als je net een rosétje te veel tot je neemt, als de zon je schouders verbrandt, als je vrienden zich verzamelen om de vuurkorf, als het water van het IJsselmeer om je kuiten golft... Ik heb zelf in de zomer vaak het gevoel de wereld aan te kunnen, de ramen gaan open en net als de kleuters wil ik de wereld in.

Offervuren

Lang voordat er Sint Jan werd gevierd was 24 juni de hoofddag van de midzomerfeesten. Tijdens deze feesten werden vele offervuren gebrand. Tijdens de zomervuren werden niet alleen offers gebracht. Ook lang geleden verloor men zich om deze tijd van het jaar al in de natuur. Men raakte in extase van de aarde los en vond daarin antwoorden vanuit een hogere wereld. Zoals het met veel feesten is gegaan, is ook dit midzomerfeest verchristelijkt en bij ons geworden tot het feest van Sint Jan, van Johannes de dooper. Het is natuurlijk niet voor niks dat dit feest precies een half jaar voor Kerstmis plaatsvindt. Over de verbondenheid van beide feesten is veel gezegd en geschreven. Al jaren lang verdiep ik mij rond deze tijd van het jaar in de achtergrond van het feest van Sint Jan, toch durf ik het niet aan om daar meer over te zeggen op dit moment; ik heb het me nog niet voldoende eigen gemaakt, maar de liefhebber verwijs ik verder naar literatuur over jaarfeesten.

Foto linkerpagina: Op talloze plaatsen in Europa worden nog op 24 juni Sint-Jansvuren ontstoken. Dit gebruik stamt uit voorchristelijke tijden. Men kende aan het vuur een reinigende werking toe en ook de boze geesten konden erdoor worden verjaagd. Sprong men door de vlammen van het vuur, dan was dat om ongeluk en ziekten te overwinnen voor het komende jaar.

(Bron: www.tomaatnet.nl)

Evengoed vier ik elk jaar vol overgave en overtuiging Sint Jan, ook met de kleuters. We gaan naar buiten waar de kinderen zich letterlijk mogen verliezen in de natuur. Het ene jaar doen we spelletjes, het andere jaar rijden de kinderen op de hooiwagen of rennen ze tussen de koeien. Geen verplichtingen, geen vorm, maar vrijheid en een overvloed aan warmte en zomers eten. Er wordt gezongen en er is vuur. In de kleuterklas is Sint Jan het laatste feest van het schooljaar waar de oudste kleuters en hun ouders bij aanwezig zijn. Het proces van loslaten begint dan al een beetje. En als je het oude loslaat, staat het nieuwe voor de deur.

Ritueel

Bij het feest van de onderbouw in de avond is een zelfde proces zichtbaar. Het is het laatste feest waar de kinderen van de zesde klas en hun ouders bij zijn. De zesde klassers staan voor een nieuwe fase in hun leven. Van oudsher werd er met Sint Jan of tijdens midzomerfeesten over het vuur gesprongen om het kwade te bezweren en geluk te vragen voor de toekomst. We laten het oude wordt achter ons en in de vruchtbare as van het vuur kan wat nieuws ontstaan. Zo is bij ons op school het ritueel ontstaan dat de kinderen van de hoogste klas het vuur aansteken en als eerste hun sprong mogen wagen. En ik wens hen toe dat ze springen zo vaak ze willen en met iedereen die hen lief is, want samen springen voor geluk is immers eens zo mooi!

Rond Sint Jan schieten volgroeide bloemen en struiken vaak opnieuw weer uit de zogenaamde "Sint Jansloten". Als je over het vuur sprong kreeg je geen buikpijn.

Wanneer je een takje van het Sint Janskruid in je schoen legt, kun je de volgende dag de diertaal spreken. (Bron: www.tomaatnet.nl)

Johannes de Doper, Sint Jan, werd een half jaar eerder dan Jezus geboren, namelijk op 24 juni. Johannes was degene die de mensen maande tot inkeer te komen en hun houding te veranderen omdat de komst van Christus nabij was. Hij doopte de mensen tot christen door onderdompeling in het water van de Jordaan. Verwijzend naar de komst van Christus sprak hij: "Hij moet groeien, ik moet afnemen." (Bron: www.tomaatnet.nl)

Als het springen door de zesde klas is geopend mag een ieder die dat wil over het vuur springen. Niet iedereen staat voor een nieuwe fase in zijn leven, maar allemaal hebben we weer een jaar achter de rug vol herinneringen, mooie herinneringen die ons vervullen met blijdschap, maar wellicht ook verdrietige herinneringen die ons toch hebben gelouterd en er evengoed bij horen. En allemaal verdienen we een sprong voor geluk!

Lieve, dappere oudste kleuters, heel veel plezier in de eerste klas en veel geluk...

Lieve, mooie zesde klas, laat de wereld van jullie genieten en veel geluk...

Lieve mensen, we laten een (school)jaar achter ons. Het is weer zomer.

Veel geluk!

MADELEIN VAN DONGEN

Parcival

sluit cultuurweken af met prachtige presentatie

Het Antwoord helpt kinderen met problemen

Bij Het Antwoord kunt u terecht met vragen en problemen van kinderen tot 18 jaar. Het Antwoord zoekt samen met u naar een antwoord op uw vragen. Pedagogisch en Psychologisch Centrum Het Antwoord is een samenwerkingsverband van (ortho) pedagogen, psychologen, remedial teachers, docenten voortgezet onderwijs en counselors. De hulpverleners van Het Antwoord vinden het belangrijk dat uw kind beter gaat functioneren en meer zelfvertrouwen krijgt, zodat een positief zelfbeeld ontstaat. Het Antwoord tracht de juiste voorwaarden te scheppen die uw kind nodig heeft om zich positief te kunnen ontwikkelen.

Leren gaat niet altijd van zelf

"Marcel zit in eind groep 5 en heeft een achterstand in lezen van 18 maanden. Hij wil eigenlijk niet meer lezen omdat hij denkt: "Ik kan het toch niet". In drie maanden begeleiding heeft Marcel één jaar leesachterstand ingehaald."

Remedial teaching:

Bij sommige kinderen gaat het leren minder makkelijk dan verwacht. Met de remedial teacher lukt het vaak wel. Bij remedial teaching gebruiken we gespecialiseerde behandelings technieken, gericht op de specifieke leerproblemen van het kind.

Testen en begeleiding:

Het Antwoord helpt uw kind bij diverse leergebieden:

- aanvankelijk lezen
- aanvankelijk rekenen
- technisch lezen
- begrijpend lezen
- woordenschat
- taalontwikkeling
- dyslexie
- spellen
- rekenen
- dyscalculie
- NLD
- schrijven
- automatiseren

Psychologisch onderzoek en behandeling

"De ouders van Maike (8 jaar) geven in een intake aan dat zij erg angstig is. Ze maakt zich zorgen om alles. Verder is zij bang voor handen en katten en durft bij gezelschap haar mond niet open te doen."

Angststoornissen:

Bij angst is het nuttig te achterhalen waar het kind precies bang voor is en welke gedachten het kind hierover heeft. In de behandeling leert het kind beter om te gaan met angst.

Onderzoek en behandeling:

- leerniveau
- schoolkeuze
- studieadvies
- intelligentie
- hoog-geëerdheid
- geheugen
- concentratie
- ruimtelijk inzicht
- dyslexie
- dyscalculie
- ADHD
- NLD
- depressie
- gedragsproblemen
- angststoornissen
- persoonlijkheid
- pedagogisch-didactisch onderzoek
- psychologisch onderzoek kinderen

Vaardigheidstrainingen voor kinderen

"Henk zit in de tweede klas Mavo en heeft weinig vrienden. Hij trekt zich terug en praat weinig. Hij heeft weinig zelfvertrouwen en hij is de laatste tijd erg somber."

Niet lang wachten!

Bij Het Antwoord kunnen kinderen en jong volwassenen deelnemen aan diverse trainingen. De trainingen kunnen zowel op individuele basis als in groepsverband gegeven worden. Op individuele basis kunnen kinderen binnen twee weken een training krijgen.

Trainingen:

- Sociale vaardigheid
- Faalangst
- Assertiviteit
- Weerbaarheid
- Zelfvertrouwen
- Kinderen met gescheiden ouders
- Rouwverwerking
- Concentratie
- Geheugen

Dramatherapie voor kinderen en volwassenen

"Sinds de scheiding is Peter erg gesloten en in zichzelf gekeerd. Zowel vader als moeder zeggen het volgende: ik merk

dat er wat met Peter aan de hand is, maar Peter weigert erover te praten"

Voor wie? Voor kinderen die

- zich vaak boos, bang of verdrietig voelen
- moeite hebben in het contacten leggen
- negatief over zichzelf denken of onzeker zijn
- het moeilijk vinden om emoties te uiten

Bij dramatherapie wordt een beroep gedaan op de fantasie. Er wordt gewerkt met rollenspelen, bewegingsexpressie, poppenspel, schminken en verkleed. Situaties die je, in het dagelijks leven, moeilijk vindt worden geoefend. Zo kunnen vaardigheden aangeleerd worden die je helpen bij de ontwikkeling.

Vragen over de opvoeding?

"Dirk is 15 jaar en heeft vaak ruzie met zijn ouders. De sfeer thuis is om te snijden. Op school loopt het ook vaak uit de hand. Hij is nu al drie keer geschorst. De ouders zijn ten einde raad."

Bespreken van problemen

Opvoeden gaat soms niet vanzelf. Soms hebt u vragen, twijfels en zorgen. Of u weet het niet meer. Vaak helpt het als u er met iemand over kan praten.

het antwoord

Pedagogisch en
psychologisch centrum

Hoorn
Heerhugowaard
Amsterdam
Almere

0229-218789

Bijles, studiebegeleiding, huiswerkbegeleiding

"Tina zit in de derde klas Havo en heeft voortdurend onvoldoendes voor wiskunde en natuurkunde. Als er geen betere cijfers gehaald worden, moet Tina de derde klas overdoen."

Het Antwoord biedt diverse mogelijkheden van begeleiding van leerlingen in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs.

Begeleiding:

- bijles in alle vakken
- remedial teaching
- studiebegeleiding
- huiswerkbegeleiding
- optimale mogelijkheid om huiswerk te maken in een rustige omgeving
- dyslexiebegeleiding
- counseling
- vaardigheidstrainingen

Bijlesvakken:

- Nederlands
- Engels
- Duits
- Frans
- wiskunde
- natuurkunde
- scheikunde
- biologie
- economie

www.het-antwoord.nl

Geslaagd optreden ouderkoor Parcival op Korendag 2008

Martien Weel
Uitvaartzorg

Voor een eigen afscheid

T 0229 - 278 782 (24 uur)

www.mwuitvaartzorg.nl

www.BalansNatuurlijk.nl

- Shiatsu therapie
- Shiatsu behandelingen ter ontspanning
- Basis cursus shiatsu
- Do-in* & ontspanning (*acu yoga/meridiaan yoga)

Zwangerschapscursussen

Herstellen na de zwangerschap

www.mamz.nl _ lenny@mamz.nl

Keern 33^E _ Hoorn _ 06 247 94 075 Lenny Volger

BIOGRAFIE IN ZICHT
INZICHT IN BIOGRAFIE

ELLES KOK
KLASSIEK HOMEOPAAT

BOEIER 42
1625 CJ HOORN
TELEFOON 0229-296763

YANA

Praktijk voor:

**Balans, Heling en
Bewustwording
d.m.v.**

**Bloesem Remedies
Massage**

Voetreflexzone Massage

Info: Carla Baas-Stahlie

Tel: 0229-248111

Yanabloesems@quicknet.nl

www.yanabloesemremedies.nl

Hollandse Bloesem Remedies

YANA

Werkplaats de Kaardebol

een winkel-werkplaats waar alles draait om natuurlijke materialen, vooral schapenwol.

Cursus in: wolvervilten, poppen maken, spinnen en wolven

Openingstijden: di. en do. middag van 1-6 uur
zaterdags van 9-5 uur. Ook op afspraak.

Koewijzend 20, 1695 CG Blokker tel. 0229 262209

E.mail: balk.kaardebol@hetnet.nl - www.werkplaatsdekaardebol.nl

www.shen-seiho.nl

coördinator Noord-Holland van Chartherapist

www.chartherapist.nl

Dia de Kok

Weidemolen 74

1622 KD Hoorn

0229-275082

Shen Seiho

Shiatsu - stoelmassage - guasha

Tuingoed Bonatèr

- Boerderijwinkel
- Biologische groenten
- Biologische bloemen en kruiden
- EKO gecertificeerd
- Rondleidingen
- Workshops
- Medio 2007 boerencamping

Winkel geopend op: woensdag van 13 tot 17 uur,
zaterdag van 10 tot 15 uur.

Burgemeester J Zijpweg 5, 1606 mk Venhuizen

tel.: 0228543701, www.tuingoedbonater.nl, info@tuingoedbonater.nl

Kruisstraat 2 Hoorn 0229-751865

Verkoop van boeken, CD's, edelstenen, wierook, boeddha's,
natuurzuivere gezichts- en lichaamsverzorging,
voedingssupplementen, cadeau-artikelen etc.

Aantal vrijescholen indrukwekkend gestegen naar 33.000

De vrijeschoolbeweging is momenteel internationaal te noemen. Het is indrukwekkend te zien hoe het vrijeschoolonderwijs zich heeft verspreid. Daar waar mensen zoeken naar alternatieven, komt deze vorm van onderwijs vroeger of later in beeld, omdat het kinderen compromisloos centraal zet.

In 2007 bestonden er in de wereld bijna duizend vrijescholen in 65 landen. In 1970 waren dat nog maar 57 scholen. In Bangladesh is er één in oprichting en in tien andere landen zijn minimaal peuterspeelzalen. Ook het aantal leerlingen is fors gestegen. 33.000 in 1970 tegen 191.500 in 2007.

De grootste groei van scholen vond plaats in West-Europa, Noord-Amerika en Australië en Nieuw-Zeeland. 75 Procent van alle vrijescholen staat in 22 landen van deze werelddelen. De drie landen met de meeste scholen zijn Duitsland (twintig procent), Noord-Amerika (dertien procent) en Nederland (negen procent).

Een ander beeld geeft het aantal leerlingen. Veertig procent van alle vrijeschoolkinderen leeft in Duitsland. De Duitse scholen herbergen gemiddeld vierhonderd kinderen per school. Dit komt voornamelijk doordat er in Duitsland veel meer scholen zijn met een bovenbouw. Van de 140 scholen met meer dan vierhonderd leerlingen staan er 120 in Duitsland, negen in Nederland, twee in Zwitserland en Australië en één in negen andere landen. Onze eigen Parcival heeft nu 218 leerlingen.

ANGELA VAN DER JAGT

JELLEMA VAN DEN BERG NOTARISSEN

mr. L.J. Jellema
mr. G.M.M. van den Berg
mr. M.J. Moeskops
mr. H.A. de Vries

NHN NOTARIS

Tevens mediation, scheidingsbemiddeling en estateplanning

Nieuwe Steen 40 1625 HV Hoorn Postbus 1000, 1620 KA Hoorn Tel. 0229 - 21 11 21 Fax 0229 - 21 71 66
website: www.jellemavandenbergnl e-mail: notarissen@jellemavandenbergnl

Kinderen zeggen gedag met beschrijving schoolleven

Zesde klas neemt afscheid

van Parcival

De meiden van de huidige zesde klas
wonen vorig jaar het voetbaltoernooi

Ook dit jaar moeten we natuurlijk weer afscheid nemen van kinderen die hier bijna allemaal al vanaf hun vierde jaar meedraaien. De zesdeklassers van meester Sander zeggen gedag via een beschrijving van hoe zij hun schoolloopbaan op de Parcival hebben beleefd. Hier volgt een bloemlezing van hun verhalen.

Katelijne Venverloo:

In het begin van dit schoolleven zat ik bij juffrouw Liesbeth in de klas. Ik was heel erg bevriend met oudere kinderen in de klas. Op een dag toen we aan het eten waren in een tent zat ik samen met Anaïs en nog een paar. Toen mochten we naar buiten toe. We deden onze jasjes aan en sjaltjes om...

Maar toen werden al mijn vriendinnen opgehaald. Ik wou ook mee!! Alleen dat mocht niet...

Later was het Pinksteren. Ik mocht pinksterbruid zijn. Samen met Daan, de pinksterbruidegom. Een paar maanden later werd ik ook opgehaald voor het stoeltje passen. Ik zat helemaal vooraan bij de deur. Naast Daan. Ik vond het eigenlijk best eng.

In de eerste leerde ik 'mos' schrijven. Dat was ons eerste woordje. Een tijd later gingen we op een uitje. Naar het strandje in Schellinkhout. In de tweede deden we een toneelstuk, Franciscus. Ik speelde de eerste poes. We hadden mooie maskers gemaakt.

In de tweede hadden we ook gym. Echt super leuk!

De apenkooi vond ik altijd super. In de derde was ik niet op school, want toen was ik op reis. In de vierde kwam ik terug en ik was superblij om Lisa en Naomi en de rest van de klas weer te zien. De klas was wel veranderd. Heel veel kinderen hadden nu een groepje.

We hadden ook een best leuk schoolreisje. We gingen een eind lopen naar 'Boervrolijk'. In de vijfde gingen we op uitje naar het Dolfinarium. Ging in een groepje met Lisa en Naomi. We hadden eigenlijk te weinig tijd. We hadden niet eens Spetter gezien. We hadden een super leuk schoolreisje. In het Kleine Paradijs. We sliepen in tipi's. Het was super gezellig! Ik hoop dat ons schoolreisje in Texel ook super gezellig en super leuk wordt!

Lisa Smedes:

Het begon allemaal in de kleuterklas. Ik zit nu in de zesde, maar als ik nu aan alles terugdenk, vanaf de kleuterklas tot en met nu, weet ik alles nog precies. Ik weet nog heel goed

dat ik in de klas van Gerda en Marian zat. We waren aan het eten en ik hoorde dat ik naar de klas van Madelein moest. Ik heb daar dagen mee gezeten.

Maar toen ik er eenmaal was, vond ik het zo leuk dat ik tegen Madelein zei: 'Ik wil hier nooit meer weg, juffie!' Ik ben in de kleuterklas hoofdengel geweest en pinksterbruid. Ik moest ook vaak op de toen nog kleine Joop passen, samen met Bas, omdat Joop soms te 'wild' werd. Maar het allerleukste was toen ik hoorde dat mijn meester de 'lieve meester met de gitaar' zou worden. Hij is nu nog steeds lief, hoor (alleen soms een beetje chagrijnig).

In de eerste was het in het begin heel spannend. Maar het bleek een hele leuke klas te zijn, gelukkig. Ik weet nog goed dat het eerste woordje dat we leerden 'mos' was. Na de paasvakantie kwam Lotta in onze klas. En op het eind van het jaar ging Alicia weg...

In de tweede klas kregen we gym. Ook hebben we in de tweede klas toneel gespeeld. Vooral dat meester Wim met ons acteerde vond iedereen prachtig. In de derde klas ging Katelijne op reis in Europa. Ik en Naomi (hartsvriendinnen met Katelijne) hadden het er erg moeilijk mee. We keken elke dag op de computer om te kijken of we een mailtje hadden van onze vriendin. En in de pauzes bleven we moedeloos op het schoolplein hangen. Het leek wel of we wachtten tot Katelijne terug kwam. We hadden een leuk schoolreisje dat jaar. We gingen namelijk naar het Zuiderzee Museum. Ook hebben we weer een toneelstuk gedaan, van Franciscus.

Tim Reisinger:

De eerste klas was ik heel verlegen, maar later in de tweede ging dat iets beter, maar nog niet helemaal. Ik had erg moeite met de juiste vrienden kiezen, maar op de helft van de tweede klas kwam er een nieuwe jongen in de klas.

Hij heette Ruben. Al vanaf dag 1 waren we vrienden.

Dat was toen de enige vriend die ik had.

In de derde hadden we een graanperiode. Dat vond ik heel leuk. In de vierde hadden we de leukste periodes.

Aardrijkskunde bijvoorbeeld. Daar was ik heel goed in.

Dat jaar hadden we ook rekenen. Dat was de leukste rekenperiode die ik heb gehad.

Toen kwam meester Wim. Ik vond hem geweldig! Hij gaf toneel en ik hou zelf ook van toneel, dus dat vond ik heel leuk. Maar ik ben te verlegen om heel enthousiast te spelen. Toen kwam Wies. Ze was heel aardig en dat was weer een vriendin erbij.

In de vijfde klas waren Aaron en ik beste vrienden. Dat ging heel snel en zo kreeg ik steeds meer vrienden. Nu zit ik in de zesde en ben heel gelukkig. Ik ben meester Sander en juf Carla erg dankbaar dat ze mij allerlei dingen hebben geleerd van aardrijkskunde tot rekenen.

Leonie de Boer:

In het uiterste begin van dit schoolleven zat ik bij juf Liesbeth in de klas. Na een paar maanden kwam juf Madelein helpen in de klas en ik vond haar zo aardig. Na een maandje of zo

Zesdeklassers zingen mee tijdens een uitvoering van de Mattheus Passion door het Oratorium in Schagen onder leiding van Pieter-Jan Olthof.

ging juf Madelein weg en ik was zo boos! Ik had echt de pest gekregen aan juf Liesbeth. Ik was zo boos. Ik had nergens meer zin in en ik luisterde nergens meer naar. IK WOU GEWOON NAAR JUF MADELEIN!

Na een lange rottijd mocht ik dan toch naar Madelein en ik was weer blij. Ik heb daar heel veel beleefd. Pijn, vreugde, liefde, jaloezie, boosheid en blijheid. Toen moest ik afscheid nemen van Madelein, omdat ik toen naar de eerste klas moest. Ik vond het best spannend. Alles nieuw, alles anders, alles... GROOT!

Ik kende nog wel een paar kinderen van de kleuterklas, maar er zaten ook heel veel nieuwe kinderen in. Alexandra was met Zola, Katelijne met Naomi (en Lisa?) en zo had iedereen een vriendinnetje... Behalve ik! Ik had alleen Bas, Sondra en Lisa die ik kende. De rest was onbekend of vond ik doodeng...

Ik leerde best wel veel in de eerste. Het was ook heel gezellig, alleen werd ik gek van Alex en Nils (waar ik nog steeds een trauma van heb). De tweede klas was ook wel leuk.

Toen kwam Lotta in de klas. De derde ging ook wel. Katelijne ging op wereldreis en Alex en Nils gingen weg (HOERA!)

De vierde werd wat moeilijker. Het rekenen werd lastiger, de klas was altijd op stelten. De vijfde? Erg... Wil je weten waarom? Oke... We hadden plantkunde, dat was leuk hoor, maar de drukte in de klas werd zo erg. Ik kreeg slapeloze nachten en werd alleen maar moeier en moeier.

Alisha Spruijt:

Toen we gingen verhuizen, moest ik ook naar een andere school. Ik koos de Parcival, omdat die me aantrok. Bij juf Gerda voelde ik me helemaal thuis. De kinderen vond ik ook heel aardig. Toen ik naar de eerste ging, vond ik dat heel spannend. De meester was heel lief. Ik was helemaal 'verliefd' op hem. Het was meester Sander.

De eerste was een gezellige tijd. Mijn beste vriendin Merel. Toen ik naar de tweede ging was dat heel spannend. Ook de tijd in de tweede klas vond ik super. In de derde was het Sint Jansfeest heel leuk. Toen ik ging zwemmen, voelde ik dat niet. Ik dacht: waar blijft het water nou? Ik was op dat moment al tot mijn middel.

Winderig schoolkamp

zesde klas op Texel

Met de zesde klas gingen we op de fiets naar Texel. Uiteraard hadden we dat van te voren voorbereid door met de klas in de weken daarvoor flink te fietsen en de tekens af te spreken die we zouden gebruiken. De reis naar Texel verliep voorspoedig ondanks de flinke tegenwind.

Het tenten opzetten in de harde wind was lastig, maar ook dat was al op het veld bij de school geoefend. Maandagnacht werd een heel onrustige nacht door de stormachtige wind die de tenten bijna wegblies. Sommige kinderen moesten 's nachts hun tent uit om geholpen door de begeleiding hun tent weer stormvast te krijgen. Het bezoek aan Ecomare dinsdag was leuk en leerzaam en ook de speurtocht die erop volgde was heel interessant. Gelukkig kregen we een legertent tot onze beschikking, waardoor we uit de wind konden eten en later de bonte avond in konden opvoeren.

We sliepen deze avond al sneller, omdat er minder wind was. De volgende dag moesten we al weer vroeg op om op tijd bij de garnalenvisser te zijn. De tocht over de Waddenzee naar een wad waar zeehonden lagen, duurde niet lang en het vissen was snel gebeurd. Een deel van de vangst werd in een watertafel gedaan en de schipper vertelde over de dieren die hij eruit viste.

's Middags winkelen in Den Burg en lekker geld verbrassen. Woensdagavond was de bonte avond, waar we enorm genoten van de invallen van kinderen en begeleiders. Echt een leuke avond.

Donderdag zouden we naar de Slufter fietsen, maar de kinderen waren te moe. Toen maar wandelen naar het strand en lekker luieren. Het eten die avond beviel iedereen: patat met salade en een kroket of kaassoufflé. Nog de tenniscompetitie afgemaakt en toen op tijd naar bed voor de fietstocht terug.

Ook de terugtocht verliep voorspoedig. Ondanks de lekke band van een van de fietsen. Gelukkig was er een fietsenmaker die in korte tijd een andere binnenband aanbracht zodat er een gemaakte fiets op de boot terug kwam.

Onder applaus kwamen de kinderen op het schoolplein aan waar ijs, sap, koffie en thee wachtte. Er was veel te vertellen, maar die avond gingen 24 kinderen vroeg en zonder protest naar bed. Ze waren best wel moe...

SANDER MUNS

KINDERDAGVERBLIJF & BSO

Zonnelicht

BSO met atelier, gymruimte en tuin
Snelle plaatsing mogelijk

Soorten opvang:

- Voorschoolse opvang, naschoolse opvang, vakantie opvang
- Hele dagopvang en halve dagopvang

Openingstijden:

ma t/m vr 7.00 t/m 18.30 uur

Voor meer informatie of inschrijvingen:
www.zonnelichtkinderopvang.nl

Hunzeweg 1, 1628 JJ Hoorn
Kersenboogerd
Tel. 0229-247576

Arts and Crafts Holland

gespecialiseerd in
het leveren van
kunstenaarsmaterialen
ook voor uw lyra
en stockmar producten

Arts and Crafts Holland
Schrepel 13
1648 GC De Goorn
T 0229 544242
F 0229 544646
info@artsandcrafts.nl

www.artsandcrafts.nl

United Baltic Sails

Specialist in Traditional Sails. Prosail Design.

Hans van der Lee

www.ubsails.nl - h.vanderlee@ubsails.nl

Kuipersdijk 13a, 1601 CL Enkhuizen. (NL). Telephone + 31 228 316565 - Fax + 31 228 322431

Schildersbedrijf Van Benschop

www.deverffraaier.nl

WOGNUM

Weegbree

helpt bij veel kleine ongemakken

Omdat de vakantieperiode bijna weer begint, is het misschien wel handig om te weten dat er een kruid is dat in heel veel landen groeit en kan helpen bij kleine ongemakken. Dit kruid is de Weegbree, bij velen wel bekend als hét kruid dat kan helpen om de irritatie van brandnetel-prikken weg te nemen. Maar hij kan veel meer! Weegbree is één van de meest verspreide kruiden ter wereld.

De Latijnse naam van Weegbree, *Plantago*, betekent voet-zool. Deze naam hebben ze de plant gegeven, omdat het brede blad van de Grote Weegbree lijkt op een voetafdruk en omdat het kleverige zaad zich verspreidt doordat men eroverheen loopt. Ook werd het blad van de weegbree vroeger gebruikt om in primitief of onaangepast schoeisel te leggen voor een beter comfort van de voeten.

De Smalle Weegbree wordt medicinaal het meest gebruikt. Vroeger werd het vooral gebruikt als wondkruid. Inmiddels is men erachter dat het blad meerdere werkingen heeft. Zo is het wondhelend, ontstekingswerend, bloedstelpend, infectie-werend en antibacterieel. Daarnaast ook nog jeukwerend en schimmelwerend. Oneindig veel toepassingen dus!

Om in de vakantietijd te blijven: bij insectenbeten, blaren, schaafwonden, bloedende wonden, allergische huidaandoeningen, splinters, etc. kun je het blad kneuzen zodat de sappen van de plant vrijkomen en dan een tijdje op de huid houden of erover wrijven. Wikkel er eventueel een verbandje om of doe er een pleister op, zodat de Weegbree zijn werk kan doen. Regelmatig verversen. Sommige mensen maken

er liever thee van en drenken daar een doek waarmee ze op de wond deppen. Bij de meeste kruiden maakt dat geen verschil. Bij Weegbree wordt gezegd dat het iets van haar werking verliest als je het kruid verwarmt.

De thee kun je ook drinken, hoewel er niet veel smaak aan zit (meng desnoods met een kruidenthee waar wel een lekkere smaak aan zit.) Het kruid werkt als je het inneemt goed op de luchtwegen (slijmoplossend, verzachtend, weefsel-versterkend en ontstekingsremmend). Dus erg goed bij verkoudheden en aanverwante klachten.

De plant bevat ook alle mineralen!! Weegbree helpt daarom ook de weerstand te verhogen.

Enkele andere manieren om Weegbree te gebruiken:

Knip de blaadjes en meng ze door de sla

De thee kun je gorgelen bij keelklachten of bij pijnlijk en bloedend tandvlees

Bij oorpijn kun je het blad kneuzen en in je oor stoppen

Je kunt er een hoestsiroop van maken

Uit de hele plant kunnen goudkleurige en bruine verfstoffen gehaald worden

Je kunt het blad in olie ca 3 uur au bain mari verwarmen, daarna zeven. De olie kun je gebruiken om de huid mee in te masseren, bij bijvoorbeeld bij eczeem, acné, puistjes, psoriasis, kloven en aambeien.

ANDREA BLEEKER, KRUIDENGENEESKUNDIGE
andreableeker@quicknet.nl

Ingrid Pasmans volgde eerste jaar Academie voor Ouders

*'Wat was dit een
mooie ervaring voor mij'*

Ingrid Pasmans, invalkracht in de kleuterklassen, heeft afgelopen jaar het eerste jaar van de Academie voor Ouders doorlopen. Zij draait nu al weer zo'n anderhalf jaar mee op school, meestal in de klas van Madelein.

Ouders kunnen op de Parcival ook leren. Bijvoorbeeld nat-in-nat schilderen op woensdagochtenden onder leiding van Dick Bruin of Paula Lemmen

Het eerste jaar bestaat uit drie vakken: pedagogiek/menskunde, jaarfeesten en schilderen. Bij pedagogiek/menskunde, gegeven door Peter Giesen, hadden we het over de ontwikkelingslijn van de eerste drie 7-jaarsfasen. In dit ontwikkelingsbeeld kwam ook het 4-ledige mensbeeld naar voren. Ook keken we naar specifieke ik-momenten in alledrie de fasen, waarbij de kleur het wils-, gevoels- en denklevens is. Tevens bespraken we het fenomeen 'waarnemen'. In de laatste les hadden we het over de vier grondhoudingen van de opvoeder, namelijk:

- initiatieven nemen (ik)
- interesse in de wereld hebben (astraal)
- niet verzuren (etherisch)
- compromisloos zijn in moreel opzicht (fysiek)

Bij het vak jaarfeesten hebben we bij de eerste les stilgestaan bij de ontwikkeling van de mensheid. We hebben het gehad over Michael, het ontstaan van dit feest en wat je er allemaal mee kunt doen. Verder kwamen Sint Maarten, Sinterklaas, Advent, Kerst, oud en nieuw, Drie Koningen, Maria Lichtmis, Carnaval, Pinksteren en Sint Jan aan de orde. Door het enthousiasme van docent Lois Eijgenraam kreeg ik elke keer veel inspiratie om ook thuis bewust met deze feesten bezig te zijn.

Nat-in-nat

Margreet Muller gaf schilderles. Het was erg leuk te ervaren wat je met waterverf op nat papier kunt maken. Alle kleuren en mengkleuren zijn aan bod gekomen. We moesten opdrachten uitvoeren die de kinderen op de vrijeschool ook krijgen, vanaf de kleuterklas tot en met de zesde. Tussen de lessen door zongen we met z'n allen allerlei liederen onder leiding van Jan Alfrink. In de pauze was er zelfgemaakte soep, heerlijk, zal ik missen. En natuurlijk ook alle mensen die zo enthousiast over de vrijeschool konden praten. Gelukkig mag ik deelnemen aan het tweede cursusjaar. Ik kan niet wachten!"

Een cursusjaar bij de Academie voor Ouders kost € 268,-. Reductie is mogelijk. De opleiding vindt plaats in de Vrije Hogeschool (ook wel de Villa genoemd) op het terrein van Landgoed de Reehorst / Antropia (vlak naast station Driebergen). De loopafstand is drie minuten.

De Academie voor Ouders biedt voor opvoeders een plek, waar inzichten geboden worden die ondersteuning geven in de opvoeding van kinderen. Materiële en praktische zaken zijn van belang, maar ook ideële en principiële gezichtspunten komen aan bod. De antroposofie vormt een inspiratiebron. De doelgroep is opvoeders in de breedste zin van het woord. Jaarlijks wordt een grootouderdag georganiseerd.

ANGELA VAN DER JAGT

Ze is nu 42 jaar en heeft al heel wat ervaring in het basisonderwijs. Nadat zij de kleuterkwiek en een applicatiejaar deed, heeft zij elf jaar als kleuterjuf gewerkt op een christelijke basisschool in Medemblik. Nadat ze kinderen kreeg, heeft ze daar een tijd parttime gewerkt. Vervolgens volgde ze een aantal massagecursussen en is een praktijk aan huis begonnen. Omdat het werken met kinderen bleef trekken, volgde ze een kindermassagecursus. Daar kwam ze in aanraking met antroposofie, wilde daar wat mee doen en schreef zich in als invalkracht bij een aantal vrijescholen. Na op een vacature bij de Parcival te hebben gereageerd, kwam ze hier de sfeer proeven en vond de vorm van onderwijs heel goed. Zelf zegt ze nooit helemaal achter de werkwijze in het reguliere onderwijs te hebben gestaan en vindt bijvoorbeeld dat kleuters niet al moeten leren lezen en schrijven. Ingrid schreef een verslag over haar eerste jaar bij de Academie voor Ouders. Om anderen een indruk te geven over deze opleiding volgt hier een uittreksel van haar verslag.

Ontwikkelingsbeeld

"Een jaar Academie voor Ouders beslaat vijf zaterdagen.

Bel voor meer informatie Jan Alfrink, tel. 0575 54 49 19
of Rob Tuk, tel. 010 842 58 05

‘Rekenen en taal zijn niet het belangrijkste’

Wetenschappers ondersteunen werkwijze vrijeschool

Af en toe kan een krantenartikel verrassend van inhoud zijn. In het voorjaar verschenen twee artikelen in een landelijk dagblad die van belang kunnen zijn voor ons onderwijs. Eén artikel prikkelde mij al met de titel ‘Rekenen en taal zijn niet het belangrijkste’ en het andere artikel kopte ‘Bewegen baat het brein’.

Nobelprijswinnaar James Heckman betoogt in het eerst genoemde artikel dat scholen die louter rekenen, schrijven en lezen geven aan achterstandskinderen, deze kinderen tekort doen. Uit zijn onderzoek blijkt dat problemen als tienerzwangerschap, voortijdig schoolverlaten, alcoholisme en criminaliteit juist worden veroorzaakt door een gebrek aan niet-cognitieve vaardigheden, zoals motivatie, zelfvertrouwen, doorzettingsvermogen en discipline. Op de vraag welke factoren hij belangrijker vindt in de opvoeding, niet-cognitieve of cognitieve antwoordt hij: ‘Dat weten we niet. We weten wel dat als je kinderen vroeg genoeg beïnvloedt op hun niet-cognitieve vaardigheden, ze een hoger IQ krijgen. Het is niet andersom. Je kan nog zo slim zijn. Als je niet-cognitieve vaardigheden niet zijn ontwikkeld, kom je minder ver’.

Vanuit onze schoolvisie een zeer interessant antwoord. Wij maken een duidelijk onderscheid in onderwijs voor kleuters en onderbouwleerlingen. Op de kleuterschool wordt vooral veel aandacht besteed aan het niet-cognitieve. De sociaal-emotionele ontwikkeling staat hier voorop. Via het spel, nabootsing, samenwerking en herhaling leren de kleuters zich verbinden met hun omgeving, de klasgenoten en de juf. Spelenderwijs krijgen ze de voorwaarden onder knie die later nodig zijn voor het leren lezen, schrijven en rekenen.

Heckman benadrukt dat motivatie en doorzettingsvermogen veel aandacht moeten krijgen. Vroeger was het vanzelfsprekend dat dit in het gezinsleven werd ontwikkeld. Tegenwoordig ligt deze taak steeds meer op de scholen.

Nieuwe economie

Heckman is econoom. Hij zegt tenslotte: ‘Economie gaat vooral over waarom, en op welke gronden individuen de keuzes maken die ze maken. Maar hoe ze geworden zijn wat ze zijn, die vraag is nog amper aan de orde. Economen maken altijd gebruik van inzichten uit de psychologie en de sociale wetenschappen. De laatste jaren gaan we daar verder in. Ik vind dat een heel spannende ontwikkeling. Dit is de nieuwe economie’. Op deze wijze verbindt Heckman zijn

SCHOOLVISIE

werkgebied met de opgroeiende, zich ontwikkelende mens. 'Bewegen baat het brein' brengt het cognitieve in verband met beweging. 'Wie naar iemands manier van lopen kijkt, kijkt in feite ook naar zijn cognitie'. Op de vrijescholen komt beweging op vele vlakken voor. Vanuit de beweging komen tot vormtekenen bijvoorbeeld. Bewegingen gekoppeld aan klanken, muziek en taal zien we terug bij euritmie. Bij het rekenen wordt in de lagere klassen ook veel gelopen, gestampt en geklapt. Zelfs kijken naar beweging heeft al effect, volgens het artikel van journalist Niki Korteweg van NRC Handelsblad. 'De hersencircuits die betrokken zijn bij bewegen, ontwikkelen zich in een vaste volgorde, vanaf de geboorte. De laatst gevormde circuits zijn vaak ook de eerste die weer kapot gaan bij ziekten als die van Alzheimer of Parkinson'. In het artikel wordt dan ook een pleidooi gehouden voor veel bewegingsoefeningen (vooral wandelen) voor oudere mensen.

Voor ons is natuurlijk interessant hoe beweging verder nog samenhangt met het cognitieve. De Amerikaanse hersenonderzoeker Carl Cotman publiceerde onlang het volgende: 'Sporten heeft gunstige effecten op het leervermogen en het geheugen. Lichaamsbeweging maakt dat de communicatie tussen zenuwcellen verbetert en dat er nieuwe hersencellen gemaakt worden. Het verbetert de stofwisseling en de vaatwanden. Al die goede effecten van lichaamsbeweging lijken te worden bewerkstelligd door het vrijkomen van groeifactoren. Ook al is het genoemde artikel vooral bedoeld om aan te tonen dat voor oudere mensen veel bewegen een gunstig effect heeft, blijft voor ons opvoeders belangrijk te weten dat bewegen het cognitieve stimuleert. Of zoals in de samenvatting klinkt: 'Lopen blijkt een hoog cognitieve bezigheid'.

Finland

Toen ik onlangs op studiereis was in Finland (veel in het nieuws vanwege de hoge leerprestaties van basisschoolleerlingen) viel het me op dat alle leerlingen na 45 minuten leren een kwartier naar buiten werden gestuurd om te spelen, om te bewegen. De Finse scholen presteren opmerkelijk goed en, om een verbinding te leggen met het eerste artikel, zijn de kinderen pas op zevenjarige leeftijd leerplichtig. Op die leeftijd wordt gestart met de ontwikkeling van het cognitieve middels lezen, schrijven en rekenen. Ik was vooral ook verbaasd over het feit dat de meeste lessen op klassieke wijze worden gegeven. Gewoon traditioneel frontaal onderwijs in plaats van alle kinderen met een eigen leerlijn, zoals dat tegenwoordig wordt genoemd.

Een stimulans om ons vrijeschoolonderwijs weer eens onder de loep te nemen. Eerst werken aan zelfvertrouwen, motivatie en doorzettingsvermogen. Daarbij veel bewegen, dan komt het helemaal goed met al het leerwerk.

Leerde u vroeger ook beter uit het hoofd door er bij te lopen? De beste ideeën krijg ik altijd bij het hardlopen!

DICK BRUIN

Als de Relatie met
Als het Gedrag van
Als de Huid van
Als de Ontwikkeling van

Jouw/jullie kind anders is
dan je zou willen.....

Weet dan: er is een oorzaak!
En bovenstaande "als" zijn gevolgen.
Benieuwd naar de oorzaak van het probleem?
Maak dan afspraak!
Zodat ik met behulp van spiertesten
(duim tegen wijsvinger)
de oorzaak/ blokkade
voor je kind kan vertalen.
Die bij hem/haar, jou/jullie
onbewust is opgeslagen.
Tijd voor bewustwording en oplossing?

Voor info e/o afspraak:
NEI Coach Geke Drost te Hoorn
06-2973-0583 geke.drost@quicknet.nl
www.gekedrost.nl

Antroposofische Bibliotheek

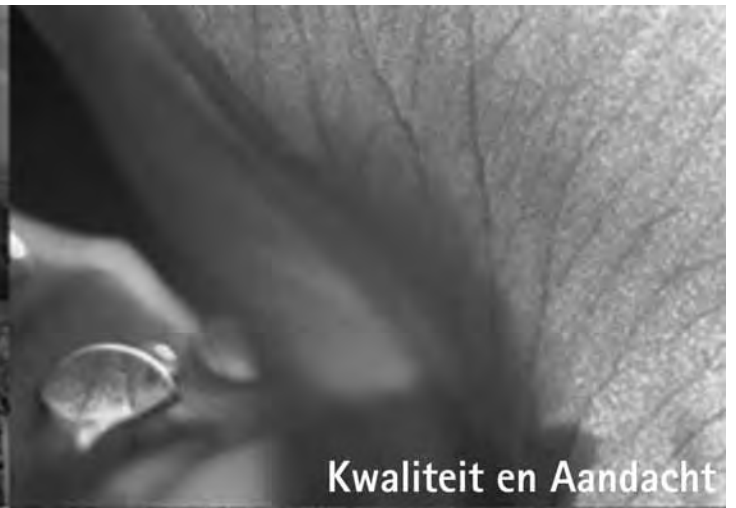
De Parcival huisvest ook de Antroposofische Bibliotheek Westfriesland. Ouders en andere belangstellenden kunnen hier tegen een bescheiden bedrag boeken lenen om zich te informeren over de achtergrond van de school. Er zijn boeken over onderwijs, spel en opvoeding, religie, geneeskunde, voeding, biologisch-dynamische land- en tuinbouw, creatieve ontwikkeling, psychologie, mensheid- en aardeontwikkeling en sociologie.

De bibliotheek is iedere vrijdag open van 12.15 tot 13.00 uur. Een abonnement kost 1,25 euro voor een half jaar en 2,50 euro voor een heel jaar. Het leesgeld bedraagt 5 eurocent per boek per week.

Voor informatie over de bibliotheek kunt u terecht bij:
J.F. Tilgenkamp, Klipper 68, 1625 EM Hoorn
Tel. 0229 235101. Email: antrobibo-hoorn@planet.nl

Alqvimia
Dr. Hauschka
WELEDA

Kwaliteit en Aandacht

Schoonheidsverzorging
Massage
Voetreflexologie

www.rosemyn.nl

De Houtwurm
houten speelgoed
en spellen voor
elke leeftijd

The advertisement features a cartoon worm character with a smiling face and antennae on the left. To its right, a collection of wooden toys is displayed, including a train set with a locomotive and several passenger cars, a wooden truck, a wooden car, and various other toys like a rabbit, a bear, and a snake. The background is a light, circular glow.

Dijk 118 - 120 • 1721 AJ Broek op Langedijk • tel. 0226 - 34 40 42

mob. 06-13477733 • e-mail: info@dehoutwurm.nl • internet: www.dehoutwurm.nl

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag: 9.00 - 17.00 uur, donderdagavond tot 21.00 uur,
zaterdag: 9.00 - 16.00 uur. Tevens op afspraak.

Esther is natuurliefhebster en vrijeschoolmoeder van Eva (9). Ze ontwerpt en adviseert over natuurvriendelijke tuinen. Daarnaast schrijft ze en geeft ze lezingen over dit onderwerp.

Kriebelbeestjes

Zomer, dat is buiten zijn, genieten van de zon en de warmte. Wij mensen zijn helaas niet de enigen die hiervan houden: zodra de temperaturen stijgen begint die heerlijke zomervlucht te gonzen en zoemen van de insecten. Insecten die irritant om ons hoofd heen zoemen, ons met jeukende bulten opzadelen en onze picknicks verstoren met hun kriebelige aanwezigheid. Insecten, getver! Dat is ook meestal de algemene stemming in schoolklassen die op bezoek komen in het natuurmuseum waar ik de 'insectenmevrouw' ben. Maar die stemming slaat meestal al snel om zodra ik begin te vertellen en opgezette insecten van dichtbij bekeken kunnen worden. Dan smullen de kinderen. Want geen wereld is zo verrassend en bizar als die van de insecten.

Het begint al bij de geboorte, waarbij je aan de uit het ei gekropen larven vaak niet kunt zien wat voor ouders ze hebben. Wie zou verwachten dat die harige rups straks een pracht van een vlinder zal worden? Het is voor mij nog steeds een van de grootste raadsels in de natuur wat er in zo'n vlinderpop gebeurt. Een mond met kaken wordt een roltong, uit het niets verschijnen vleugels en antennes. Als zo'n vlinder tevoorschijn kruipt en haar vleugels oppompt is dat toch een wonder? Toegegeven, vlinders zijn natuurlijk wel de lievelingetjes onder de insecten. Niemand zal snel een vlinder doodslaan (nee zeg!), maar een mier, vlieg of mug wordt maar al te gemakkelijk plat getrapt of geslagen. Want die zijn lastig. Toch hebben ook zij een eigen plekje in de natuur. Ze helpen bij het opruimen van dode dieren of planten of dienen als voedsel voor vogels. Ze hebben hun eigen, vaak heel bijzondere, leventjes. Waarom zouden ze eigenlijk per se van nut moeten zijn voor ons? Voor mij zijn ze gewoon een onuitputtelijke bron van verbazende verhalen. Wist je bijvoorbeeld dat heel veel rupsen maar één of enkele soorten planten lusten? Zet je ze op een ander sappig blaadje, dan gaan ze dood van de honger. Wist je dat mieren bladluizen in kuddes houden en er zoet sap uit melken en die kuddes ook verdedigen tegen rovers, bijvoorbeeld lieveheersbeestjes (zelf gezien!)? En wist je dat heel veel insecten zich kleden in zwart met gele strepen omdat ze weten dat dat vogels afschrikt die denken dat ze kunnen steken? Het is wel sneu voor al die zweefvliegen dat mensen hier ook in trappen en ze vervolgens platmeppen. Ik voel me altijd weer geroepen een heel pleidooi voor de zweefvlieg te houden als ik iemand naar ze zie slaan. "Zweefvliegen zijn leuk! Kijk ze eens grappig in de lucht hangen! En ze helpen bij het bestuiven van bloemen, zodat er in de herfst zaden en vruchten zijn. En hun larven eten de bladluizen van je planten. Dus niet meppen!"

Zo wil ik voor alle insecten wel een pleidooi houden. De hele insectenwereld hangt van bijzondere 'wist-je-dat'-verhalen aan elkaar, die maken dat ik niet één zo'n beestje kan missen. Ik probeer rondom en in mijn huis daarom zo min mogelijk zinloos geweld tegen insecten te plegen of toe te staan. Alleen als de mieren het huis in marcheren grijp ik in. Er zijn grenzen. Maar buiten mogen ze doen wat ze willen.

ESTHER DE WINTER

'Hier ben ik!'

De eindpresentaties in de twaalfde klas

Daar staat ze dan voor het grote publiek. Een twaalfdeklasser nu; het voelt een beetje als mijn twaalfdeklasser. De zwembandjes die ze om heeft doen me terug denken aan het kleine meisje dat ze was toen ze hier op school als zevendeklasser binnenkwam. Ella vertelt een fantastisch verhaal over haar passie voor water, over haar verbondenheid met water, over zichzelf. En uiteraard kan ze het niet laten om de voor haar zo kenmerkende spontane humor in haar verhaal te verweven. Niet alleen Ella krijgt er een kick van, ook het publiek is erg enthousiast! "Wat een mooi en fantasierijk mens en wat een diepgang!" denk ik als ik haar zo zie staan. Kenmerkende woorden die ik aan het eind van het jaar in haar karakterschets zal gebruiken.

De kunstreis, het eindwerkstuk, de biografieperiode, het eindtoneelstuk, de karakterschets, het getuigschrift, een diploma. In de twaalfde klas wordt de vrijeschool afgesloten. De eindpresentatie wordt wel 'De bloem die het leerplan bekruint' genoemd. De bloem die de ontwikkeling van de plant besluit en die het geworden, het verleden in zich draagt, maar tegelijkertijd ook de kiem voor haar toekomst. In de twaalfde klas verbindt de leerling zich vanuit zijn hele persoonlijkheid met een thema en presenteert zichzelf voor een publiek. Het doel van deze voor de vrijeschool zo karakteristieke vorm van afsluiten is dat de jongvolwassene zichzelf laat zien. De leerlingen laten zien wie ze geworden zijn na twaalf jaar vrijeschool. Het is de bedoeling dat ze naar buiten komen, dat ze zich publiekelijk tonen, dat ze het sociale laten zien van hier ben ik, hier sta ik voor, dit kan ik goed. Maar ook: dit wil ik worden. Want volgens mij is zelfverwezenlijking een oneindige weg, waar je je hele leven mee bezig kunt zijn. Die zoektocht naar jezelf houdt natuurlijk niet op na de vrijeschool. Op vrijwel alle bovenbouwscholen vinden er jaarlijks eindpresentaties plaats. Ze staan niet beschreven in het vrijeschoolleerplan, alhoewel ze daar inmiddels wel onlosmakelijk mee verbonden zijn. Het houden van eindpresentaties is een traditie met onbekende oorsprong die levend in de scholen is voortgegaan.

Persoonlijke begeleiding naar eigen behoefte

De leerling is een deel van het jaar met een bepaald onderwerp in de weer en geeft aan het eind van dat jaar een presentatie aan ouders, leerkrachten, medeleerlingen en andere belangstellenden. Het is gebruikelijk dat een leerling zelf een begeleider zoekt. De begeleider ziet de leerling een aantal keer; rond de keuze van het thema, rond de totstandkoming van het werkstuk, ter voorbereiding van de presentatie en niet te vergeten ter evaluatie van het werkstuk en de presentatie. Leerlingen hebben vaak een duidelijke motivatie om een bepaalde leerkracht als begeleider te kiezen. De een zegt:

"Ik neem u, want u bent zo relaxt."

De ander zegt: "Ik neem u want, u bent zo streng en dat heb ik nodig." Weer een ander zegt: "Ik neem u, want u hebt verstand van het onderwerp." Of: "Ik neem u omdat u vroeger mijn mentor was." Door het begeleiden van dit proces leer je elkaar ook op een andere manier kennen dan in een lessituatie. Je raakt betrokken bij het onderwerp, dat wekenlang in je onderbewuste blijft borrelen, je raakt betrokken bij elkaar, je leert wat je aan elkaar hebt. En, niet onbelangrijk, een twaalfdeklasser leert een heleboel over zichzelf en over de manier waarop hij of zij te werk gaat. Als leerkracht krijg je een bijzondere band met de twaalfdeklasser die je begeleidt. Ella motiveerde haar keuze zelf als volgt: "Ik wil bewust geen dwin-

gende begeleider, maar iemand die mijn gedachtegang kan volgen en mijn fantasie weet te stimuleren. Want dát heb ik nodig." Zo werd Ella 'mijn leerling' die mij de eindpresentaties op geheel eigen wijze liet meebelevan.

Het proces naar eindwerkstuk en presentatie

Bij Ella verliepen de voorbereidingen voor de eindpresentatie aanvankelijk uiterst moeizaam. Pas toen de tijd begon te dringen, begon ze te spetteren. Wat ze niet wilde was heel helder voor haar. Maar wat wilde ze wel? Alle associaties met water zijn gedurende het proces de revue gepasseerd. Verbindingen kwamen spontaan te voorschijn of werden gelegd. Het proces van toewerken naar een eindwerkstuk en dat vervolgens presenteren verloopt niet altijd even logisch. Ella begon met het beeld: krantenknipsels waarin op de een of andere manier water aanwezig was, foto's van meisje Ella met water en een artistieke zelfgemaakte film. Het breekpunt kwam toen we een ontmoeting hadden buiten op het schoolplein op een beschut plekje in de stortregen. Ze vertelde me de mooiste verhalen. Over hoe water gewoon helemaal haar element is. Hoe ze al haar hele leven graag in en met water is. Zo kon ze zich als klein kind al bijvoorbeeld urenlang vermaken in het water van de Noordzee, zonder het koud te krijgen. We besloten dat ze die verhalen zou gaan opschrijven. En daar ontstond haar eindwerkstuk. Ze kocht een dummy, zo'n mooi boek met harde kaft en dikke witte bladzijden. Ze las wetenschappelijke boeken over water en maakte aantekeningen. Ze schreef prachtige fragmenten over haar persoonlijke beleving van en ervaring met water. Hoe ze zich voelt als ze zwemt bijvoorbeeld, want tijdens het zwemmen komt ze tot rust en tot zichzelf en door het fanatieke zwemmen leert ze veel over zichzelf en ontwikkelt ze zelfdiscipline. Haar eindwerkstuk bevatte schilderijen als fragmenten in een dagboek. Vrijwel dagelijks zette zij haar gevoelens en ervaringen om in beelden, niet in woorden. Zo werd het een heel eigenzinnig eindwerkstuk met daarin de prachtigste kunstzinnige uitspattingen.

En dan: Het grote moment

Het houden van de eindpresentaties waarbij de leerlingen datgene wat in de loop van het jaar individueel is ontstaan aan de schoolgemeenschap presenteren, behoort tot de grote gebeurtenissen in het schooljaar, die met spanning tegemoet worden gezien. Op de meeste scholen duurt zo'n presentatie twintig minuten tot een half uur. De eindpresentatie kan een lezing zijn, een verslag van een min of meer wetenschappelijk onderzoek. Het kan variëren van moeilijke filosofische vraagstukken die ze te lijf gaan tot een hele persoonlijke presentatie met eigen observaties en meningen of gerela-

teerd aan de eigen biografie. Bovendien kan het persoonlijke en wetenschappelijke op een hoger plan gebracht worden door een kunstzinnige presentatie. Het praktisch maken van een gedachte. Soms is dat een expositie in een klaslokaal. Leerlingen geven hun eindpresentatie de meest interessante en nieuwsgierig makende titels: 'Worden wie je bent', 'Ik ben met niets gelukkig', 'Lahahachen' of 'Over winnen.' De eindpresentatie van Ella draagt de veelzeggende titel 'Water'. Even gieren de zenuwen haar door het lijf. Ook voor mij zijn ze voelbaar. 'Op het podium begint ze eerst met een wetenschappelijke benadering van water. Uitermate interessant, in principe. Maar toch was dat niet wat ze wilde. En dat vertelt ze het publiek letterlijk, door haar zogenaamde spreekbeurt abrupt af te breken en over te gaan naar de kern: haar eigen leven en haar verbondenheid met water. Die abrupte overgang wordt benadrukt als ze precies op het juiste moment vanuit de coulissen een bak water over zich heen leeggegooid krijgt. Een hilarisch moment! De zenuwen zijn helemaal verdwenen nu. Haar verhaal wordt ondersteund door persoonlijke foto's die met behulp van een beamer op een groot wit doek achter haar te zien zijn. Ze sluit haar presentatie af met een film waarin ze onder water in bad en zwemmend in een zwembad te zien is. Na het daverende applaus volgen de onvermijdelijke vragen. Want ook dat maakt deel uit van de traditie: Het publiek mag vragen stellen! En iedere keer als het afgelopen is denk ik: "Dit is geweldig!" De energie op die avonden en middagen is eigenlijk altijd fantastisch. Soms wordt het publiek even in verlegenheid gebracht. Leerlingen kunnen met de meest intieme verhalen heel persoonlijk worden. Dat kan even ongemakkelijk voelen,

maar tegelijkertijd is het ook prachtig om die momenten in zo'n warme gemeenschap te kunnen delen. Dat moet eenieder eens ervaren, zou ik haast zeggen.

Een essentiële afsluiting

Aan het einde van het schooljaar maak ik als begeleider nog een beoordeling van de eindpresentatie en een karakterschets voor in het eindgetuigschrift, dat de leerlingen naast het diploma ontvangen. 'Ze zocht de uitdaging, ging de strijd aan met zichzelf en overwon. Daarnaast wist ze met haar tekenkunsten velen te imponeren.', zijn enkele kenmerkende bewoordingen uit mijn karakterschets van Ella.

Met enige schroom durf ik te hopen dat we in de ontwikkeling van een jong mens heel veel doen op de vrijeschool. De eindpresentatie is een heel essentieel onderdeel in de ontwikkeling als vrijescholier. Het is heel belangrijk om voor een groot publiek te kunnen zeggen: "Hier ben ik." Een onuitwisbare ervaring. Herinneringen aan eindpresentaties zijn vaak heel krachtig. Oud-vrijescholieren komen er regelmatig op terug. Het is een gevoelige plek in hun ziel. In de eindpresentaties tonen de leerlingen hun eigenheid, wie ze geworden zijn. Voor ouders én leerkrachten is het indrukwekkend om te zien wat jonge mensen aan het eind van de vrijeschool zichtbaar kunnen maken.

TEKST EN FOTOGRAFIE: DIANA ROZENDAAL

Diana Rozendaal is leerkracht op een bovenbouw

Zie ook het artwork van Ella op pagina 5 bij het gedicht.

Ella sloot haar presentatie af met een film waarin ze onder water in bad te zien is

Water uit de bron

Deze monumentale waterpot uit Nepal is van handgeklopt koper. In Nepal een huishoudelijk artikel, bij ons een fijne vaas voor grote takken. De pot wordt door een fairtrade organisatie in Nederland geïmporteerd. Een groot deel van de opbrengst komt ten goede aan de lokale, Nepalese, bevolking.
Koperen waterpot, prijs € 59,50. Verkrijgbaar via www.seizoenerwinkel.nl

Vondstenen

PRODUCTIE & STYLING: JURIANNE MATTER

Struinen

Op Etsy, de virtuele internationale marktplaats voor zelfontworpen en met de hand gemaakte artikelen, kun je echt uren dwalen. Tien tegen een dat je de verleiding niet kunt weerstaan en tot aankoop overgaat. Geen probleem, de dollar staat historisch laag, de verzendkosten zijn redelijk en Etsy zorgt ervoor dat je veilig kunt kopen. Voor je het weet hangt er een gekke print uit New York boven je bank, draag je vilten sloffen uit Moskou en ligt je baby onder een uniek dekentje uit Londen!

Hier afgebeeld:

ketting met Chalcedoon, koper en parels van Nutan Gupta en geëmailleerde hanger van Tina Rice. Je kunt hun 'Etsy-winkeltjes' vinden door op www.etsy.com te zoeken op de usernames 'nutraj' en 'tinarice'.

Meditatieparfum

De nieuwste Pure-fume Spirit van cosmetica-huis Aveda heet Yatra, dat 'reis' betekent in het Sanskriet. Yatra sluit aan op de eeuwenoude ayurvedische traditie waarin aroma's worden gebruikt als ondersteuning bij meditatie, de reis naar binnen.

Yatra Pure-Fume Spirit van Aveda, 30 ml, prijs € 70,-. Verkrijgbaar in Aveda salons overal in Nederland, of bel (010)2380600 voor verkoopadressen en informatie.

Deglet Nour

Een dadelpalm gaat schoon op, alle delen ervan kunnen worden gebruikt. De vruchten worden vers en gedroogd gegeten of worden vernalen tot bloem; de vezels van de bladeren worden geweven tot matten; het dadelsap wordt gedronken en de pitten aan de kamelen gevoerd. Met recht wordt de dadelpalm daarom de 'levensboom' genoemd. Deze goudbruine Deglet Nour dadels, oftewel 'dadels van het licht' komen uit Tunesië, zijn niet gegast of gezwavelde en zijn biologisch geteeld.

Dadels van de Nieuwe Band, zakje 250 gr., prijs €1,99. Verkrijgbaar in de natuurvoedingswinkel.

Zomerbui

In de zomer is de Show'R tuindouche goed voor een verfrissend plaatselijk buitje, in de andere seizoenen kun je er d.m.v. een speciale aanpassing je modderige laarzen onder reinigen.

Alle onderdelen zijn van een gegarandeerde weerbestendige kwaliteit.

Show'R tuindouche van Hemmaplanet, prijs €660,-.

Verkrijgbaar via www.hemmaplanet.eu.

Zacht ijzerhard

Zomerse oppepper:

Verveine doucheegel op basis van Marseillezeep.

Het kruid verveine (ijzerhard) maakt monter en geeft energie. Is daarom favoriet als thee na bijv. de avondmaaltijd maar ook als 'wake-up-call' onder de douche in de ochtend.

Verveine Doucheegel van La Compagnie de Provence Marseille, prijs €8.95. Verkrijgbaar via www.gubba.nl

Kleine aankoop, groots gebaar

Dat je echt niet diep in je buidel hoeft te tasten om verantwoord katoen te kopen, bewijst de nettas van het merk Ecotton. Deze handige klassieker is gemaakt van ecologisch en sociaal duurzame katoen. Hij is er ook in de kleuren roze, zachtgroen en helblauw.

Nettas van Ecotton, prijzen vanaf €3,95. Verkrijgbaar via www.seizoenerwinkel.nl. Voor meer informatie over Ecotton kijk op www.boweevil.nl

Handen

Dit krukje is handgemaakt door Tanzaniaanse ambachtslieden van het fairtrade exportbedrijf Mikono, dat in het Kiswahili 'handen' betekent. Zij gebruiken hun eeuwenoude technieken en maken daarmee traditionele producten in een hip westers jasje.

Krukje van Fair Trade Original, prijs €99,-. Verkrijgbaar bij Wereldwinkels en Fairtrade shops. Voor meer informatie en verkoopadressen kijk op www.fairtrade.nl

Drie-in-een

Natuurcosmeticamerk Laveré heeft drie fijne eigenschappen in één flesje olie gebundeld. Deze Active Silhouette oliespray versoepelt je droge zomerhuid, heeft een anticellulitiswerking en zorgt ervoor dat je lange tijd lekker zomers naar citrus en kruiden ruikt.

Active Silhouette oliespray van Laveré, prijs €35,75. Verkrijgbaar bij Natuurvoedingswinkels en reformzaken of kijk op www.lavera.nl

Voudsten

ATELIER EN VERTELTHEATER NIELS HOLGERSSON

Alles op het gebied van seizoentafels en poppen maken:

- zelfmaakpakketten van zeer veel ateliers,
- accessoires oa van de noest
- zeer uitgebreide collectie vilt, sprookjesvilt, wol, flanel, nickyvelours, badstof, poppentricot
- uitgebreid assortiment boeken, ansichtkaarten en patroonboeken
- alle materialen voor het wolvilten en wolprikken

Postorder: snel leverbaar vanuit grote voorraad.

Najaars Open dagen van 10 t/m 14 september a.s.
(kijk op www.nielsholgersson.nl voor meer informatie)

Zomeravondvertelfestival 21,25,28 juli en 2,7 augustus
(kijk op www.nielsholgersson.nl voor meer informatie)

Oosterstreek 12
8388 ND Oosterstreek
0561 43 26 69
www.nielsholgersson.nl

Winkel geopend op:
woensdagavond van 19.00 - 21.00 uur
donderdag van 9.00 - 12.30 uur

Voor yogalessen, meditatie, Ayurvedische Massages en voedingsadviezen. Wij verkopen alle soorten Yogi thee, alle producten van Weleda, oorkaarsen, Bachbloesems en leveren met aantrekkelijke kortingen. Ook leveren wij Neti-pot (neusspoeling) tegen allergie, bijholte-ontstekingen en (chronische) verkoudheid.

Kijk op de website:
www.ganesha-almere.nl
tel. 06 53 744 367
info@ganesha-almere.nl

Seizoentafels

Webwinkel van **Klavertje Vier** te Kolham

Zelfmaakpakketten voor seizoentafels - Poppenmaakmaterialen
Wol en vilt - Sprookjeswol en sprookjesvilt - Tricot, flanel en nicky velours
Boeken en patronen - Kralen, kristallen en meer

Ruim assortiment tegen scherpe prijzen.

Hoofdweg 77, 9615 AB Kolham 0598- 399 570
www.seizoentafels.nl www.klavertje-vier.org

schaapskieren wol zijde basics

Schaapskieren heeft naast het wol/zijde assortiment ook mooi ondergoed van puur zijde voor het hele gezin. Heerlijk voor lente en zomer. Zó besteld en zó in huis. Dat is het gemak van internet!

kijk op:
www.schaapskieren.com

Creative Joydesign
Sansvinostraat 4
5624 JX Eindhoven

Het betaalbare internetwarenhuis voor alles op en aan de antroposofische seizoenstafel

www.joydesign.eu

Zelfmaak pakketten, Patroonbladen, kaarten en boeken. Tricot, flanel, wolvilt.

Ontdek het grote assortiment in ons internetwarenhuis en ervaar de snelle levering en service.

Atelier geopend woensdag & zaterdag van 9:30 t/m 11:00
Bezoek ons o.a tijdens de KreaDoe te Utrecht

Ademcapaciteit

EEN METHODE DIE KAN LEIDEN
TOT UW OORSPONKELIJKE ADEMHALING

Coach: Anton Michel

Tel: 06 - 41392142

E-mail: ademcapaciteit@wanadoo.nl

Website: www.ademcapaciteit.nl

TE HOOI EN TE GRAS

- Plaggenhutten 4 persoons
- Appartementen, 4 & 8 p
- Kleine camping, 11 plaatsen
- Slechtweer accommodatie
- Groepen tot 32 personen
- Finse sauna, Reiki en massage

Anja en Bert van Starckenburg
Boijlerweg 96, 8392 NK Boijl
0561 - 42 17 96

www.tehooientegras.nl

Groene stroom

wat is dat eigenlijk?

De energiebedrijven van dit land hebben na de liberalisering van hun sector massaal inzet op een groen imago. Bij de één groeit er spontaan klimop tegen de gevel, de ander herinnert ons nog eens dunnetjes aan de watersnoodramp van '53 en weer een ander zet koffieschillen in als grondstof. Maar hoe groen is die stroom nou eigenlijk.

Toen ik ruim een jaar geleden werd benaderd om een nieuw stroomproduct in de markt te zetten kwam ik er al snel achter dat er in Nederland meer "groene" stroom verkocht wordt dan geproduceerd. Dat kan omdat stroom groen mag heten zodra er een certificaat van oorsprong overlegd wordt. Het vreemde is dat het ook een certificaat mag zijn van een waterkrachtcentrale in Noorwegen. Er is dus een levendige handel in zogeheten groencertificaten. Dat werkt als volgt. Bij de productie van groene stroom (wind, biomassa waterkracht of zonne-energie) geeft de overheid aan de producent van die stroom een bewijs (garantie van oorsprong) waarop staat hoeveel stroom er door bijvoorbeeld één bepaalde windmolen is opgewekt. Als u nu als consument kiest voor groene stroom moet de betreffende producent waar u de stroom van koopt dit bewijs teruggeven aan de overheid en daarmee is het groen. Maar dat mag ook een bewijs van een ander zijn. Dit noemen we greenwashing.

Bij Winduniestroom doen we dat anders. Wij produceren 800 miljoen kWh 100% CO2 vrije stroom en vinden dat we dan ook niet meer kunnen verkopen. Met andere woorden; als we 300.000 klanten hebben is onze capaciteit bereikt en zitten we aan ons klantenplafond. We hebben dus jaarlijks groencertificaten die exact overeenkomen met de hoeveelheid stroom die we zelf produceren.

Maar waarom kent u ons dan nog niet. Heel simpel. Ik heb als verantwoordelijke van de grootste Windenergieproducent van Nederland, genaamd Windunie, ervoor gekozen om niet mee te gaan in de traditionele verkoopmanieren binnen de energiesector, namelijk colportage en telefoonterreur. Gewoonweg omdat ik er zelf een hekel aan heb ongevraagd en op ongepaste tijden een gesprek aan te moeten gaan met een verkoper. Daarnaast vind ik dat de grote energiebedrijven in dit land hun gelden niet in marketingcampagnes moeten steken maar in een eerlijke stroomprijs. Er wordt namelijk in Nederland 200 miljoen uitgegeven door energiebedrijven om hun producten aan te prijzen. Dat bedrag kun je ook gebruiken om je stroomprijs te reduceren en je niet continu te verschuilen achter olie- of gasprijzen. Daarmee heb ik overigens wel gekozen voor de weg van de meeste weerstand. Want stroomverkoop is voornamelijk succesvol door het inzetten van eerdergenoemde verkoopactiviteiten. Toch geloof ik dat er in Nederland voldoende huishoudens zijn die verantwoordelijkheid durven nemen en voor the underdog kiezen. Gewoonweg vanwege oprechtheid, eenvoud en herleidbaarheid. Ik hoop dat u zich verdiept in mijn Windunie en tot de conclusie komt dat het niet groener kan.

STAN HOUPPERMANS - WINDUNIE

GEWOON

STROOM VAN DE BIOLOGISCHE BOER

Niet alleen uw melk of groenten van de biologische boer, maar ook uw stroom? Dat kan bij Windunie. Windunie is een samenwerkingsverband van Nederlandse boeren met een windmolen op hun land. Het bijzondere is dat u zelf kunt kiezen van welke molenaar u stroom afneemt. Een biologische bijvoorbeeld. Zo kiest u niet alleen voor écht schone Nederlandse stroom, maar ondersteunt u ook de boer om zijn biologische bedrijf draaiend te houden. En dat voor een prijs die altijd lager ligt dan die van uw regioleverancier.

Benieuwd naar Windunie en hoe het werkt? Kijk op Windunie.nl.

STAP NU OVER EN ONTVANG EEN EXCLUSIEVE KORTING

Als lezer van De Seizoener geven we u een exclusieve, onbeperkte korting van 0,25 € ct per kWh op Winduniestroom en 0,25 € ct per m³ op Winduniegas (ten opzichte van uw huidige regioleverancier). Meld u voor 1 augustus 2008 aan op Windunie.nl met de actiecode **seiz08**.

"Ik boer biologisch dynamisch met ongeveer 25 melkkoeien en net zoveel schapen. Mijn windmolen past goed bij mijn bedrijf, want duurzaamheid staat bij mij hoog in het vaandel."

Sipke Hiemstra,
Winduniemolenaar in Easterein

100% schone, Nederlandse windmolenstroom

Marit van de Johanneschool Vrijeschool Tiel

Zo vieren wij...

Sint Jan

Op de vrijeschool lopen de jaarfeesten als een rode draad door het jaar heen. Zij geven richting en kleur aan het beleven van het jaar en haar seizoenen. Ieder feest heeft zijn eigen speciale betekenis en sfeer.

De ingrediënten zijn bekend, maar viert iedere vrijeschool de feesten op gelijke wijze of wordt er een eigen draai aan gegeven?

Kinderdagverblijf De Kroost - Zeist

Met een bloemenmand om de vuurkorf

“Wij vieren het St. Jansfeest heel rustig, omdat de kinderen nog zo jong zijn,” zegt leidster Britta Schöbel. “Maar juist in dat rustige, kleine beleven zit onze kracht, want dat sluit precies aan bij de beleving van het jonge kind.

In de weken voorafgaand aan St. Jan versieren wij de seizoenstafel met een kleed en bloemen en bloeiende grassen. Elke morgen zingen wij dan passende liederen. De kleinsten luisteren aandachtig en doen innerlijk mee, terwijl de peuters soms liedjes van vorig jaar herkennen en meezingen. Op de feestdag zelf bakken wij iets lekkers voor de middag.

Het bakken op zich is al een feest, maar verder houden wij het bewust rustig als een gewone dag.

De ouders zijn uitgenodigd om half vier te komen. Zij worden buiten in onze tuin welkom geheten. De kinderen komen na

hun middagslaap al zingend naar buiten. Dan steken wij het vuur in de vuurkorf aan. Het is wonderlijk zo muistil als iedereen dan is. Zelfs de drukste kinderen zijn vol aandacht en concentratie in het moment. Er liggen stenen om de vuurkorf heen, zodat het veilig is en kinderen precies weten tot hoever ze mogen komen.

We zingen gezamenlijk met de ouders liederen en doen ook een kringspel om het vuur. Er is een echte bloemenmand en die mag een kind dragen, samen met een juf. Ze dansen of lopen dan om het vuur op de melodie van ‘Ik heb een mooie bloemenmand, aan wie zal ik die geven’. Heel simpel en eenvoudig, maar het maakt diepe indruk, getuige het stralende snoetje van een kind: ‘Vorig jaar mocht ik de bloemenmand dragen, hè juf?!’

Na de dans om het vuur mag iedereen spelen in de tuin. Er is accordeonmuziek en er zijn lekkere hapjes en rood sap. Dat andere sap is al feestelijk op zich. Voor de ouders onderling is het ook een ontmoetingsmoment, terwijl de kinderen verder spelen in onze tuin. Zij vermaken zich wel in het

Daniel van de Johanneschool Vrijeschool Tiel springt over het vuur

speelhuisje, op de schommels of in de zandbak. Het mooist vind ik de sfeer die er ontstaat. Wij volwassenen leven in een wereld van veel moeten en veel hebben. Dan is het mooi wanneer je samen met jonge kinderen op zo'n eenvoudige manier feest kan vieren en kan delen in verbondenheid."

Vrije School De Zwaan - Zutphen

Volksdansen en vuurspringen

"We hebben één jaar geen vuur gehad, doordat het te warm en te droog was. Die keer werd het een onvergetelijk waterfeest met enorm veel sproeiers op een rij, waar je onderdoor moest", lacht Els Godefray, juf van klas 1. "Maar als we toestemming hebben van de brandweer, dan maken wij altijd een traditioneel vuur. Zesdeklassers sprokkelen vooraf het hout en de vuurmeester bouwt een stapel. Om zes uur komen alle ouders en kinderen naar het door bomen omzoomde weiland van onze boer, waar wij sinds jaar en dag St. Jan vieren. Bij de ingang word je welkom geheten door twee zesdeklassers met een mand aardbeien. Met een zomerkoninkje nog in je mond kan je de lekkere hapjes op grote tafels neerzetten. Iedereen zoekt een plekje en slaat zijn picknickkleedje uit. Het is iedere jaar weer zo'n feestelijk gezicht, al die vrolijke mensen met bloemenkransen en tafels vol met allerlei heerlijke gerechten! Als iedereen er is, beginnen wij met dansen. Jong en oud danst mee met 'De Zevensprong', 'Wij gaan op reis naar Londen', 'De rivier de Rhône'. En wie danst er niet de 'Hoki Poki'?! Na het volksdansen wordt het buffet geopend en ouders helpen mee dit te begeleiden. Na het eten is het tijd voor het vuur.

Uit de vier windrichtingen komen dan zesdeklassers met een fakkel en steken de brandstapel aan. Het blijft een indrukwekkend schouwspel. Vooral voor de eerste klassers die hun vuurdoop gaan beleven. Het vuurspringen is spannend en dichtbij voel je ook de brandende hitte. Soms voel je dan een handje in de jouwe glijden. Durf ik wel of niet? Samen met de juf of meester of klasgenoot wordt de sprong zeker gewaagd. Onder begeleiding van dreunende ritmes op de djembé en andere trommels gaan alle leerlingen over het vuur. Sommige kinderen springen nog een keer, want ze willen ook met hun ouders of een vriendje vuurspringen. Het is altijd een dolle, uitgelaten boel met die opzweepende trommelaars. Wij hebben een speciaal ritueel met zelfgemaakte kruidenbultjes die op het vuur gegooid worden. Die maken wij vooraf op school. De kruiden geven het vuur meer kracht en je mag een wens doen als je ze op het vuur gooit. Geen nieuwe wens, maar eerder de wens om voltooiing van iets waar je al een tijd mee bezig bent. Want met St. Jan vieren wij de voltooiing van de natuurkrachten."

Rudolf Steiner College - Rotterdam

Kersen eten op het strand

"Wij reserveren een treinstel en vertrekken vanaf Rotterdam CS naar het eindpunt Hoek van Holland. We wandelen door de duinen naar het strand om samen te sporten en kersen te eten", vertelt Elard Pijnaken, lid schoolleiding en toneelcent. "Waar op de lagere scholen het vuur bedwongen werd door er overheen te springen, daar wordt op de Rotterdamse bovenbouw de zon 'geplukt'. Zo beleven wij het begin van de zomer als een echt buitenfeest. De school

Jaarfeesten in de zomer

Zomerzonnnewende

In het voorjaar lengen de dagen, de zon neemt aan kracht toe en de planten zoeken hun weg naar boven, naar het licht. Als de zon zijn hoogste punt heeft bereikt, begint de zomer. De kortste nacht werd in voorchristelijke tijden gevierd met een groot vreugdevuur. Na deze nacht gaat de zon weer afnemen, bijna onmerkbaar. Maar toch gaat dit proces gestaag door, nog sneller in de herfst en dan komt het omslagpunt met Kerstmis weer. Daarom is het zo'n mooi, oud gebruik om tijdens de zonnnewende een veldboeket te plukken. Dit kan je te drogen hangen om met Kerstmis, de winterzonnnewende, als stro voor de kribbe te dienen.

St. Jansfeest

Vlak na de zomerzonnnewende vieren wij op 24 juni St. Jansdag. Dat is de geboortedag van Johannes de Doper, hij die Jezus doopte in de

Jordaan, de wegbereider van Christus. 'Hij moet groeien, ik moet afnemen', dat waren zijn woorden die telkens terugkwamen in zijn preken. Daarmee wordt op het moment dat de zonnekracht optimaal is, verwezen naar het innerlijk licht dat met Jezus geboren zal worden. St. Jan wordt buiten gevierd. Met gevlochten gras en bloemenkransen in het haar wordt er gezongen en gedanst; één en al uitbundigheid. Het is nu de kunst om onszelf niet te verliezen in de zon en het buitenleven. Vreugde brengt alles in beweging in de mens en zal hopelijk ook diepere krachten wekken. De kracht in de uiterlijke natuur zal afnemen en zich in de aarde terugtrekken naar de herfst en winter toe. De kracht in de innerlijke persoonlijkheid kan nu gaan groeien om ons, door de lange herfst en winter heen, van een innerlijke licht te voorzien.

staat midden in de stad en is sterk groeiend met ruim 700 leerlingen. De buitenlucht is dan letterlijk en figuurlijk een verademing. Iedereen verheugt zich op dit feest, waar de elementen niet gehinderd door gebouwen, lokalen en half-gesloten gordijnen vrij spel hebben.

De dag begint met een periodeles op school en daarna vertrekken wij naar het station. Op teenslippers in luchtige Hawai-outfit lopen de jongens nonchalant met een handdoekje over de schouder het plein over. De meisjes schamen zich nog voor hun te witte benen onder hun korte rokjes en zoeken elkaar giechelend op. In de trein hangen de jongeren uit de te smalle raampjes om de zon binnen te halen. Het is immers Sint Jan! De gymleraren zorgen voor een sportieve noot in de vorm van beachvolleybal, vliegeren of voetbal. In het rulle zand rennen leerlingen het vuur uit hun sloffen aangemoedigd door de omstanders.

Wild zwaaiend duikt een groep meisjes de koude Noordzee in. Een toch wel hele stoere jongen staat tot aan zijn knikkende knieën in het ijzige water en kijkt verschrikt naar een aanrollende golf. Kratjes knalrode kersen liggen te wachten op een uitgehongerde menigte. Een groepje jongens van de elfde klas is – half expres – amicaal en luid zingend over een aantal meisjes van de tiende klas heen getuimd.

Er ontstaat een joelende stoeipartij. Uiteindelijk lukt het de meisjes om een van de lolbroeken op te pakken en in het water te jonassen. De jongen loopt verkleumd en toch wat beteuterd richting kersen. Dit had ie niet verwacht. Een paar meisjes uit de zevende klas lopen achter een stel strandlopertjes aan en bukken zich om af en toe een schelp op te rapen. Een twaalfdeklasser is samen met een stel achtste-klassers een enorm zandkasteel aan het bouwen. Een meisje uit de negende klas heeft haar vriendin ingegraven. Alleen nog een gezicht met twee helder blauwe ogen is zichtbaar. Het lijkt wel een oud Hollands plaatje, denk ik veilig van een afstand met het opwaaiende zand krakend tussen mijn tanden.”

TEKST: KARIN BOODT

Natuur
op de muur

AURO
natuurverven

Echte verf hoort niet te stinken. Echte verf, zoals die van Auro, ruikt lekker en is gemaakt van natuurlijke grondstoffen die nauwelijks bewerkt zijn. Daardoor kan de muur ademen en draagt hij bij aan een goed klimaat in huis. Voor synthetische kleuren als signaalrood en gifgroen ben je bij Auro trouwens aan het verkeerde adres. Auro's staalkaart met mooie diepe natuurpastels daarentegen is heel groot! Net zoals het aantal verwerkingstechnieken, van simpel dekkend tot meerkleurig gesluierd.

Consuminderen met meer bewustzijn

Hoe groot is jouw mondiale voetafdruk?

De leefstijl van Nederlanders kost een hoop energie en ruimte. Als iedereen op aarde op even grote voet zou leven als de gemiddelde Nederlander, dan hadden we nu al bijna drie aardbollen nodig. De Kleine Aarde in Boxtel, een van Nederlands oudste milieuorganisaties, heeft een test waarbij je in dertien stappen kunt uitrekenen wat jouw ‘mondiale voetafdruk’ is. Deze ‘voetafdruk’ geeft weer hoeveel hectare van moeder aarde en hoeveel energie je verbruikt met je leefstijl. Zo kun je dus bekijken hoe duurzaam je leeft.

Met het model van de Mondiale Voetafdruk is vastgesteld dat onze aarde sinds 1987 echt te klein is geworden. We gebruiken nu wereldwijd jaarlijks meer dan de aarde duurzaam kan blijven opbrengen. Dus teren we in op het natuurlijk kapitaal. Het ecopark van de Kleine Aarde biedt inspiratie en voorlichting om een mooiere (kleinere) voetafdruk achter te laten. En dat is belangrijk, volgens Kleine Aarde directeur Ko de Zeeuw. Want als je de aarde eerlijk verdeelt, dan is er voor elke wereldburger 1,8 hectare ter beschikking, ofwel drie voetbalvelden. Maar in Nederland verbruiken we zo’n 4,7 hectare per burger. En wereldwijd stijgt de welvaart en het energieverbruik. Dat kan dus niet lang goed gaan. Hoewel dat niet erg opbeurend klinkt, hebben ze bij de Kleine Aarde geen tijd voor doemdenken. De organisatie heeft het veel te druk met het uitvoeren van de plannen om het ecopark in Boxtel verder uit te breiden.

Voorlichten en inspireren

Het park zoekt van de bedrijvigheid. “Wij van de Kleine Aarde zijn niet van de ge- en verboden en van het wijzende vingertje, maar wij willen voorlichting geven en inspireren tot een duurzamere levensstijl”, legt Ko uit. “Zeg maar een marktplaats voor duurzaam leven. In die zin is het nu een combinatie van het gedachtegoed van de idealisten die vijfendertig jaar geleden aan de wieg stonden van De Kleine Aarde en het zakelijk realisme van nu. Daarom hebben we hier drie hectare park met talloze voorbeelden van duurzaam wonen en leven ingericht.” Ko de Zeeuw geeft met enthousiasme een rondleiding door de tuinen en gebouwen van ‘zijn’ centrum voor een duurzame leefstijl. We lopen langs kassen, een gezellig en trendy ogend ecocafé en komen uit bij een fontein die op zonne-energie werkt. “Wanneer je de panelen bedekt met je handen, dan spuit de straal plots minder hoog. Ko demonstreert het en glimlacht. “Veel kinderen zie je hier met verbazing mee spelen. Deze toepassing van zonne-energie maakt het effect van zonnepanelen tastbaar.” We lopen verder door het bezoekerscentrum; volgens Ko “een schoolvoorbeeld van duurzaam

bouwen.” De warmte onder het glazen dak in het gebouw nodigt uit tot het uitdoen van jas en trui. Via een hightech keuken met natuurlijke verlichting en koken met gas onder glas, en een mooie woonkamer met leem op de muren, komen we in de gang. Hier staat een warmtepomp. “Dit is onze temperatuurregelaar.” Ko klopt op de manshoge metalen kast. “In de zomer haalt deze de warmte uit het huis, en stopt het op zeventig meter diepte in de bodem. Op die manier werkt het als een natuurlijke airco. In de winter wordt de warmte uit de bodem opgepompt om de woning te verwarmen. Een aantal huizen in de duurzaam gebouwde nieuwbouwwijk hier achter ons terrein, heeft veel baat bij deze manier van warmteregeling. Die leveren zelfs energie aan de energiemaatschappij, omdat de woningen meer energie opwekken dan verbruiken. Dat is toch geweldig?”

Aarde slechts te leen

Buiten gekomen passeren we zwermen schoolkinderen met blauwe petjes die met groot enthousiasme door de ecologische sier- en moestuinen, en langs de vijver hollen en

banjeren voor een educatieve speurtocht. En verderop timmeren twee medewerkers aan een nieuw verblijf voor de kippen, en aan de nieuwe natuurlijke speeltuin, een ecologische speelplek voor kids, alles duurzaam gebouwd. Wat verderop zie ik een circuit dat gebruikt wordt om allerlei fietsen te testen; van gezinsbakfietsen tot vouwfietsjes, je kunt het er allemaal uitproberen. “Nu nog een plek voor voorlichting over milieuvriendelijkere auto’s en ‘het nieuwe rijden’, ter inspiratie voor het verkleinen van je mobiliteitsafdruk”, verduidelijkt Ko.

“Ik ben zeker niet zo’n geitewollensokken type dat tegen elk autogebruik is. Voor ons hoeven alle auto’s de wereld niet meer uit. We streven wel naar auto’s die zuiniger rijden, en duurzamer gemaakt en gebruikt worden. Dus niet ‘met de auto naar de wc’, zoals ik dat noem. Ik beseft dat we de aarde van onze kinderen en kleinkinderen te leen hebben, en ik wil ze wel een toekomst geven. Daaraan werkt iedere medewerker hier met plezier mee.”

Klimaatneutrale garnalen?

Hoe werkt dat nou precies, zo’n ‘mondiale voetafdruk’? Ko de Zeeuw: “We hebben een test op onze site van dertien stappen en enkele gerichte tests, waarin je kijkt naar voedsel, mobiliteit, bouwen, wonen en leven, vakantiegedrag en omgang met energie. Met die algemene test kijk je naar de hoeveelheid oppervlakte die je inneemt met wonen. Maar ook je leefstijl heeft een belangrijke invloed op je voetafdruk. Voeding maakt een derde uit van je verbruik van de aarde; dus van je mondiale voetafdruk. Daar valt al snel winst te behalen. Het maakt uit of je voedsel koopt dat biologisch is geproduceerd, dus puur natuur of dat er bestrijdingsmiddelen en kunstmest zijn gebruikt, en synthetische kleur-, geur-, en smaakstoffen en conserveringsmiddelen zijn toegevoegd. En de wereldwijde productie van vlees en zuivel is verantwoordelijk voor 18 procent van de klimaatverandering die door de mens veroorzaakt wordt. Het totale verkeer op aarde is daar 13,5 procent verantwoordelijk voor. Daarom telt ook de afstand die producten afleggen voor je ze op het bord hebt, of aan je lijf draagt.” Wat je van ver haalt is lekker, zegt men wel... Maar het is minder lekker voor jouw aandeel van de afname van energievoorraden van onze aarde, door de transportkosten die dat met zich meebrengt. Kies je voor Hollands seizoensfruit, geteeld in je eigen regio, of voor kiwi’s uit Nieuw Zeeland? Maar ook Hollandse garnalen bijvoorbeeld, die als heel Hollands ervaren worden, zijn veel minder klimaatneutraal dan we denken. De garnalenpellers van tegenwoordig zitten in Marokko. Daar worden onze ‘Hollandse’ garnalen heen gevlogen en gepeld komen ze weer terug. Daar merk je op je bord niks van. Je mondiale voetafdruk wordt ook kleiner wanneer je kleding en huisraad koopt dat zo dicht mogelijk bij huis gefabriceerd wordt en niet uit lage lonen landen aan de andere kant van de wereld.

Kleine Aarde directeur Ko de Zeeuw

Japanner voor de deur

Maar ook je vakantiekilometers en -bestemming en manier van reizen tellen zwaar mee. Pak je het vliegtuig of ga je per trein? Ko de Zeeuw: “Wist je dat op kerosine geen accijns geheven wordt? Zo wordt het vliegverkeer gestimuleerd, in plaats van bijvoorbeeld de trein. Sinds ik hier directeur ben, let ik er op dat mijn voedsel milieuvriendelijk verpakt is, eet ik minder vlees en kies ik voor seizoensgroente en fruit uit de regio. Toen ik gevraagd werd voor deze baan, was ik net met de vut, lekker op reis om drie maanden lang door Europa te trekken. Ik had een flinke auto en een caravan er achter. Die auto reed één op tien, en met die sleurhut nog minder. Toen ik hier aan de slag ging, schrok er van toen ik inzag hoeveel ik daarmee vervuilde en hoeveel energie ik verbruikte. Die auto, evenals de caravan, zijn nu de deur uit en ik heb er zo’n Japanner voor teruggekocht die één op twintig rijdt.

In één klap mijn benzineverbruik met de helft teruggebracht! Samen met bewuste keuzes in voedsel en wat andere dingen die ik heb aangepast, is mijn persoonlijke voetafdruk van bijna zes hectare verkleind naar iets meer dan 3,5 hectare. Ik heb het als inspirerend ervaren en gemakkelijk toe te passen. Een maaltijd zonder vlees scheelt bijvoorbeeld al zestien vierkante meter in de grootte van je mondiale voetafdruk.” Eet Ko dan geen lekker mals stukje vlees meer? Hij grinnikt om de vraag. “Af en toe nog wel, en alleen biologisch... Maar eigenlijk vind ik het lang niet zo lekker meer als voorheen.”

TEKST: RENATE BREULS • FOTO'S: KLEINE AARDE

Op de website van de Kleine Aarde staan praktische tips en ideeën voor een kleinere voetafdruk: www.dekleineaarde.nl of www.voetenbank.nl Wil je meer weten over specifieke leefstijlgebieden? Kijk dan bijvoorbeeld ook op: www.mobiliteitsafdruk.nl - www.vakantieafdruk.nl www.voedselvoetafdruk.nl - www.klimaatvoetafdruk.nl

Trepein Leembouw

hendrik kraak

- Ontwerp/advies/restauratie • Levering van alle leemmaterialen
- Bouwen van lemen fin-ovens • Verzorgen van workshops
- Uitvoeren van opdrachten (door heel Nederland)

Bouwen met inspiratie

Het gebruik van mens- en milieubewuste bouwmaterialen draagt bij aan gezond bouwen en wonen.

Onuitputtelijke bron

Leem is duurzaam en eenvoudig te verwerken en gemakkelijk in onderhoud.

Gezondheidsaspecten

Leem zorgt voor een goede vochtregulatie in het binnenmilieu. Een lemen wand blijft koel in de zomer en warm in de winter. Laadt niet electrostatisch op en geeft geen schadelijke stoffen af. Leem werkt neutraliserend op kookluchtjes en andere indringende geuren.

Bloemendalsestraat 53B - 3811 ER Amersfoort
Tel.: 033 470 15 98 - Fax: 033 470 19 14
E-mail: trepein@planet.nl - Website: tierrafino.nl

Neem nu een (proef)
abonnement!

6 nummers voor € 23,- jaarabonnement voor € 41,-

MOTIEF

MAANDBLAD VOOR ANTROPOSOFIE

Motief is hét tijdschrift voor iedereen die meer wil weten over antroposofie. Maandelijks nieuws, interviews, reportages, achtergronden en visies op de betekenis van de antroposofie voor het maatschappelijke leven. Plus natuurlijk alles over de laatste ontwikkelingen op het gebied van onderwijs, geneeskunde, landbouw, kunst en wetenschap.

Tel: 030 691 82 16
e-mail: motief@antrop-ver.nl
of via www.antroposofie.nl
Motief, Boslaan 15, 3701 CH Zeist

Nu in de Seizoenerwinkel

Zo uit het bos in de Seizoenerwinkel
Woudpotloden 10 stuks € 5,-

www.seizoenerwinkel.nl

Symphonie / Eurythmie 2008

Goetheanum-Bühne Dornach
& Else-Klink Ensemble Stuttgart
m.m.v. orkest Gnessin-Virtuosen uit Moskou
In totaal circa 85 euritmisten + musici

muziek van Arvo Pärt en Felix Mendelssohn Bartholdy

- donderdag 2 oktober, 20.15 uur:
Den Haag, Lucent Danstheater
- vrijdag 3 oktober, 20.00 uur:
Drachten, Schouwburg De Lawei

Het programma richt zich op een publiek vanaf ongeveer 15 jaar
Theaterbusvervoer vanuit vele steden
Organisatie: Euritmie Impresariaat Nederland

Meer info op www.euritmie.nl/2008 of 038 452 4524

Bon voor gratis juninummer van Motief

Mooi meegenomen voor ouders en opvoeders

Het juninummer van Motief staat geheel in het teken van eigentijdse ouders. Wie zijn ze, wat doen ze en hoe gaat het hun kinderen? Maar ook: wat kan de maatschappij doen voor ouders? Hoe combineer je werk en gezin? En wat voor rol spelen grootouders tegenwoordig?

Iedere maand weer blijkt dat Motief midden in de zich ontwikkelende wereld van de antroposofie staat. Van hieruit volgt het maandblad alles wat zich afspeelt op het raakvlak van spiritualiteit en samenleving. Met een kritisch oog kijkt Motief naar de betekenis van de antroposofie voor de wereld. Volg hoe de maatschappij zich ontwikkelt. Blijf op de hoogte van de activiteiten en de groeiende kennis. Maandelijks vertellen mensen over wat hen beweegt. Lees hun mening. Lees Motief.

Ook het gratis juninummer ontvangen?

Mail naar motief@antrop-ver.nl, surf naar www.antroposofie.nl of bel naar 030 691 82 16 en vraag het gratis juninummer aan.

Deze bon insturen kan natuurlijk ook.

Vermeld uw naam en adres stuur de bon naar:

Antroposofische Vereniging in Nederland
t.a.v. Motief
Antwoordnummer 6412
3700 WB Zeist

postzegel plakken niet nodig

MOTIEF
MAANDBLAD VOOR ANTROPOSOFIE

Samen bouwen aan goed onderwijs

Voor interim management
organisatieadvies
communicatietrainingen
en drijfverenonderzoek

Coclersstraat 24, 6221 XE Maastricht tel.: 06 52003975
info@passenier.com - www.passenier.com

Nieuw op internet:

Kruidencomplexen

- krachtig
- vers
- betaalbaar
- online bestellen
- snelle levering

Verbeter op een natuurlijke manier je lichamelijke
conditie met kruidencomplexen van Fyto-
Centrum.

Reinigingscomplex € 14,95

Ontgift lever, nieren, darmen, bloed, lymfe en huid.
Geeft je lichaam een goede start voor de zomer!

www.fyto-centrum.nl

Een driemaandelijkse uitnodiging tot blikverruiming

Een huisarts die de therapeutische waarde onderkent van humor en sprookjes; Duitslands bekendste komiek die de 800 km lange wandeling naar Santiago de Compostela het 'gekste' noemt dat hij in zijn leven ondernomen heeft; een labyrintenbegeleidster die gegrepen wordt door een dubbelstaartige meermin in Toscane; een kinderdagverblijf dat ineens overschakelt op natuurlijk buitenspelen...

VA-Magazine / Vruchtbare Aarde is altijd op zoek naar inspirerende verhalen die de blik verruimen. In de aankomende zomereditie 2-2008 volgen we het spoor van theeliefhebber David Lee Hoffman: elke keer als hij in China een topthee ontdekt, blijkt die biologisch te zijn. En we duiken diep in het geheim van de aanstekelijke glimlach die een aantal grote kunstwerken oproepen.

Kijk op va-magazine.nl of bel 020 689 84 68 voor een abonnement (slechts €19,20 per jaar, 2 edities als welkomstcadeautje).

De opzienbarende trend die nu heel natuurlijk Nederland veroverd

Harmonie

100% zuivere natuurcosmetica mét BDIH keurmerk

BDIH gecertificeerd

Complete verzorgingslijn

Herstelt de natuurlijke balans op de huid

Uitsluitend 100% natuurlijke ingrediënten

Meer weten? Bezoek onze website!

De Ambachtelijke *castricum*
www.deambachtelijke.nl

Sanitair- en Saunafaciliteiten

★★★★
Camping De Papaver

Beetsweg 58/a,
9551 VH Sellingen
tel: (0599) 32 42 74
info@campingdepapaver.nl

★★★★ Natuurcamping de Papaver

Bekroond met Goudenmilieubarometer

Een optimale beleving van natuur en creativiteit

Genieten van ruimte en rust op de ruime stranden aan helderblauw water of in het natuurgebied met heidevelden en bossen. Afgewisseld met onze activiteiten kunnen onze gasten, mét of zonder kinderen, rekenen op een gastvrij onthaal en een optimale beleving van natuur en creativiteit.

Rust en ruimte

- ruim kampeerterrein, autovrij in hoogseizoen
- natuur
- eigen strand

Voorzieningen

- verzorgd sanitair en (nieuw dit jaar) saunafaciliteiten
- winkel en horecavoorzieningen van koffie tot diner
- verhuur (tenten, kano, fietsen, skelters, waterfietsen)

Afwisselende (groeps)activiteiten

- excursies
- sport en spel
- creativiteit, muziek, outdoor

Voor meer info:
www.campingdepapaver.nl

Lezen

Een minuut eerlijkheid

Soms zie je een voorkant van een boek, bekijk je de achterflap, voel en ruik je de bladzijden en haast je je trillend van opwinding naar huis.

Je kunt niet wacht-

ten en vervolgens niet stoppen met lezen.

Welnu, dat overkwam mij met dit boek. Het bleek een waarachtige levenstocht op verschillende fronten; eerste liefdesperikelen, inzichten in de schilderkunst, kijkjes in de kwetsbare psyche van een zeventienjarig meisje dat haar gezichtsvermogen langzaam verliest, reisavonturen door Europa. De rode draad van het verhaal vormen de belevenissen en emoties van Frida, met daardoorheen de uitgebreide vertellingen over de kunst van de innemende 'nerd' Jakob. De ondernemende en tevens onzekere Frida laat zich volledig gewillig aan de hand nemen door deze grappige maar ook enigszins vreemde kunstkenner. Samen reizen ze door Europa en bekijken ze de 33 kruisings-schilderijen, waarover hij een scriptie schrijft. Deze zijn allemaal in kleur afgebeeld door het boek heen, bijzonder fraai. Kunst, waarheid en liefde worden zo onomwonden, zo ontroerend verweven. Het is weer een van die boeken om te koesteren.

Auteur: B. Sortland

Uitgeverij Lemniscaat €17,95 (14+)

- Handboek ecologisch tuinieren
- Ecologisch tuinieren voor beginners
- Hoe groeit mijn tuin?

In de lente wordt het tijd om alles in je tuin weer voor elkaar te krijgen. Als je net als ik geen groene vingers

hebt, dan kun je wel wat hulp gebruiken. Een tuinman, een buurman, mooi weer, goed gereedschap, een sterke rug. Maar ik heb ook

baat bij een paar handige boeken, leesaddict als ik ben. Zit ik in de tuin op mijn bankje, eindeloos te lezen hoe het eigenlijk allemaal moet. Uitgeverij Velt uit België heeft een prachtig standaardwerk uitgegeven, waarin alles staat wat je maar wilt weten over het gewroet in de aarde. Rekening houdend met klimaat en bodem. Echt een bijbel. Gelukkig hebben ze speciaal voor mij ook het veel dunnere 'beginnersboekje' uitgegeven. Mooi gefotografeerd, duidelijk uitgelegd en praktisch aangepakt. Van maand tot maand kun je zien wat je moet doen en hoe je aan de slag kunt gaan. Vandaag de spitvork aangeschaft, morgen beginnen. Zeker nadat ik ook nog wat informatie tot mij genomen heb uit het boek Hoe groeit mijn tuin. Terug naar de aanvang van het leven; we beginnen met zaad.

Gedetailleerde tekeningen laten het hele kiemproces zien of de inhoud van een plantencel, foto's tonen je wortels en planten, stengels en stammen. De werking van de natuur wordt op uiterst toegankelijke en inspirerende manier verteld. Zeer verrijkend voor kinderen die op school tuinbouw krijgen.

Uitgeverij Velt € 41,45 / € 5,95 (www.velt.be)

Uitgeverij Terra €29,95

Fresh

Het voorjaar vraagt om schoffelen, graven, wieden, zaaien. Maar ook om spitten in nieuwe kookboeken en zo inspiratie te halen uit de verhalen van anderen met moestuinen. Bijvoorbeeld dit boek van de Nieuw-Zeelandse Annabel Langbein. Zowel de kook-

kunst van haar moeder als haar studie tuinbouw hebben er ongetwijfeld toe bijgedragen dat ze nu zo gepassioneerd schrijft over haar moestuin, het koken met de verse producten van eigen teelt en de rituelen die ontstaan bij het iedere dag samen eten. Ze laat je meereizen door de oogst van een heel jaar en doet je verbluft staan van de eenvoud van de recepten. Per seizoen geeft ze ook aan wat je vers kunt vinden en wat smaakmakers zijn.

De gerechten op de foto's zien er zo sappig uit, dat ik er spontaan van ga watertanden. Maar wie zou dat niet doen bij een afbeelding van kruisbessenfool met gehakte pistachenootjes erover gestrooid!

Auteur: A. Langbein

Kosmos Uitgevers € 22,50

Over eten & koken

Een must voor diegenen die echt het neusje van de zalm willen weten over voeding. Alles, maar dan ook ALLES, kun je erin terugvinden. Van simpele keukenkwesities tot en met keiharde wetenschappelijke informatie. Bijvoorbeeld hoe suikerkristallen ontstaan. Of hoe je lichaam alcohol omzet. Ook krijg je een zeer uitgebreid overzicht van alle specerijen (kleur, smaak, toepassing) en lees je over technieken om cake luchtig te maken.

Daarnaast wordt uiteengezet hoe een kip een ei maakt, hoe je smaak verandert en welke gifstof-

fen er zitten in sommige groenten en vruchten. Bij dit alles legt de schrijver met name nadruk op de diversiteit van de ingrediënten, de manier waarop ze worden klaargemaakt en op de smaak van het voedsel. Want, zo beweert hij, wanneer we ons meer bewust zijn van wat we koken en eten, genieten we er ook meer van.

Auteur: H. McGee

Nieuw Amsterdam Uitgevers € 49,95

Karel Klus bouwt een auto

Voor de analytici onder de jonge kinderen zal dit liefdevol geschilderde prentenboek een schot in de roos zijn. Het gaat werkelijk over niets meer en niets minder dan het bouwen van een auto door Karel Klus, die samen met zijn hond Boris aan de rand van het bos woont. De illustraties vertellen eigenlijk nog meer het verhaal dan de tekst, er is

zoveel op te zien. Karel en Boris zijn samen ijverig aan het klussen. Stap voor stap zie je een auto ontstaan,

alle onderdelen passeren met naam en toenaam de revue. De tekst is rechttoe rechtaan, er zit geen enkel sprookjesachtig of spannend element in. En toch bekoort het wel. Ik denk dat de kracht van dit boekje juist zit in de helderheid en de herkenbaarheid voor kinderen. Bijna alle kleine jongens vinden immers auto's geweldig, dus als je dan ingewijd wordt in de geheimen der techniek rondom de automobiel, raak je beslist de juiste snaar. Voor de dromertjes lijkt het me een minder geschikt verhaal, gewoonweg omdat het zo weinig aan de fantasie overlaat. Voor leerkrachten heeft de uitgever er speciale lessuggesties bij gedaan om zo kinderen op een speelse manier kennis te laten maken met techniek.

Auteur: G. Johansson - Illustrator: J. Ahlbom
Uitgeverij Christofoor € 13,50 (7+)

Het witte paardje

Geweldig, een favoriet uit mijn jeugd is opnieuw uitgegeven! Toen ik een jaar of tien was heb ik avondenlang ademloos geluisterd naar dit verhaal.

Eerst las mijn moeder het voor, onmiddellijk daarna ben ik het zelf gaan lezen. En ja, nu nog steeds raak ik ervan in de ban. Het speelt zich af halverwege de 19e eeuw met alle landheren, kastelen, koetsen, vilthoeden, poederdozen, fluwelen mofjes, pijpenkrullen en pepermuntballen van dien. Het dertienjarige weeskind Maria is de nieuwsgierige heldin. Samen met haar uitzonderlijk magere gouvernante, juffrouw Heliotroop, en de hond Wiggings gaat zij naar haar oom die op een landgoed in Zuidwest-Engeland woont. Maria voelt zich er onmiddellijk helemaal thuis en wordt behandeld als een prinsesje. IJdel als ze is, laat ze het zich heerlijk welgevallen. Alles lijkt heel lieflijk en vredig, maar al snel wordt de spanning opgevoerd en blijken er geheimzinnige zwarte slechteriken in

het woud te leven die lelijke streken uithalen. Maria gaat de strijd aan, samen met hond Wroff, paardje Periwinkle en vriendje Robin. En zo wordt het een heus sprook-

jesverhaal; spannend, magisch, romantisch, avontuurlijk en zeer beeldend geschreven. Moeders, dochters; al lees je maar één boek in je leven (voor); neem dan dit boek!!!

Auteur: E. Goudge
Uitgeverij Librion € 14,90 (10+)

Veggie in pumps

Met dit hip vormgegeven boekje heb je een zeer uitgebreide gids in handen voor een

verrukkkelijk 'ecofabulous leven'. Hoe ecofabulous ben je helemaal, wat kun je er nog (meer) aan doen, waar kun je het allemaal vinden en wat is eigenlijk een ecofabulous lifestyle precies?!! Bewust Zijn door bio, diervriendelijk, duurzaam, eco en milieuvriendelijk te leven. Of op zijn minst een van deze elementen als vanzelfsprekend vervlechten in je levenswijze. Daar geven deze twee jongedames heel veel praktische tips voor. Ook staat het boekje bomvol met (www-)adressen op het gebied van eten, mode, schoonheid, reizen, wonen en werken, en dat alles met respect voor de aarde. Kortom, waanzinnig inspirerend en uiterst toegankelijk.

Dit boek zou in iedere school, bij iedere biowinkel en liefst ook bij ieder verantwoord levend gezin op tafel moeten liggen, wat mij betreft. Wil je alvast een niet te versmaden voorproefje? Kijk dan eens op: www.roseycupcakes.com.

Ik er heb meteen een dozijn van besteld!
Auteur: L. Kreischer & M. van der Lande
Uitgeverij Artemis & Co € 17,95

TEKST: MARGREET TJALSMA

3-jarige acteursopleiding

Drama & Beweging

www.opleidingdrama.nl

www.lucawebrealisatie.nl

Je komt er niet meer onderuit: voor je onderneming heb je een website nodig.

Bel of mail voor een oriënterend gesprek.

Lisa Schonewille
06-51585877
lisa@lucawebrealisatie.nl

Marktplein

Heb je een vakantiehuisje te verhuren, geef je workshops of therapie, ben je zoek naar een kinderlied, een wandelmaatje of wil je reclame maken voor je (kleine) bedrijf? Met de regeladverenties in de Seizoener bereik je zo'n 5000 vrijeschool-gezinnen die geïnteresseerd zijn in wat jij te bieden of te vragen hebt!

Coaching

Individuele LOOPBAANBEGELEIDING

Tijd voor een volgende stap in je loopbaan maar je weet niet goed welke kant op? Op zoek naar vernieuwing en inspiratie in je werk... of een baan die beter bij je past? Stroom loopbaanadvies en coaching begeleidt mensen met loopbaanvragen op zoek naar nieuw elan, een nieuwe koers of ander werk.
www.stroom-coaching.nl

Cursus en Opleiding

INTENSIEVE SCHILDERVAKANTIE IN

FRANKRIJK. Werken met kleur, vorm en klank. Techniek én innerlijke waarneming. 24/30 aug.
www.yolandecentredart.nl

DOPPIO STEMTRAINING EN PRESENTATIE

Op ontspannen en duidelijke manier praten en ingaan op je toehoorders.
Doppio: 06 55178938, doppio-stem@tiscali.nl

PRIVÉ MUZIEKLESSEN in Tiel

Hildegard en Chris Meijerink geven les in: Zang, Piano, Basgitaar. muzieklessen@foolishheart.nl
www.foolishheart.nl 0344 633779

CHOCOLADEWORKSHOP - Workshops om je vingers bij af te likken. Maak kennis met alle ins en outs uit de warme wereld van chocola.
0575 530837 / 0575 527491

Zin in een workshop MOZAIK?!!

Kom naar Studio Mozaiek en maak iets moois...
Ilse Bielok 0344 683682
ilsebielok@12move.nl - www.studiomozaiek.nl

Vakantie

KINDEREN, KOM IN DE VAKANTIE KOEKJES BAKKEN in een wilde tuin nabij Zutphen! Vuurtje

stoken, naar een verhaal luisteren, tafelspelletje kijken, vlierbloesemsap maken, hangmat slingeren, graspopjes maken, stokken versieren en misschien wel blijven slapen in een supertent...
06 25536965 of: margreet@marienborch.nl

Zin in een bijzondere vakantie met rituelen en ceremonie? **KORT ZOMERKAMP IN MISTE BIJ WINTERSWIJK** voor volwassenen en kinderen. Van woensdag 30 juli t/m zondag 3 augustus. We leven in een kleine gemeenschap, biologische maaltijden, spreekstok-rondes, evt. zweethutceremonie. Meer weten?: peter-josien@hetnet.nl of 0543 565540

Verzorging

Houd je niet van permanent en onnatuurlijk geblondeerd haar? Wil je graag haarverzorging met natuurlijke producten? Bel dan met **PUURHAAR.** Jouw biologische kapper in Tiel e.o.
06 23101937.

Woonruimte

Te koop gevraagd: RECREATIEWONING

Schrijfster uit Amsterdam zoekt een rustig gelegen, sfeervol en redelijk onderhouden vakantiehuisje in een groene omgeving. Liefst in Gelderland, Overijssel of rond de Utrechtse Heuvelrug (andere plekje ook welkom). Eventueel op eigen grond - moet wel het hele jaar toegankelijk zijn! maritgen@orange.nl

Diversen

PINTO DE KINDERTRoubADOUR zingt en vertelt feeëriekeliedjes en vrolijke verhalen. Een waar feestje voor groot en klein! 0344 651980 of 0622 736351. www.kindertroubadour.nl

Weet u wát u wilt vertellen, maar niet hoe?
SCHRIJFKUNST verzorgt uw brieven, toespra-

ken, persberichten, brochures etc.
Mail.schrijfkunst@kpnplanet.nl

Een mooi, passend **GEBOORTEKADO**? Ga naar: www.derondeaarde.nl voor een geboortemandala met naam en geboortedatum in de mandala verwerkt.

THE MYSTIC BAND Reggaemuziek door echte rastamannen, met vrijeschoolerares op sax. Muziek met een boodschap, die iedereen in beweging krijgt. Voor een IRIE feest, mail d.rozendaal@rudolfsteinercollege.nl of bel Diana: 06 12788237

Wij zijn op zoek naar een leuk en liefdevol vrijeschoolgezin waarmee we een **UITWISSELING** kunnen opzetten voor 'ADHD-LOGEEROPVANG' in het weekend, frequentie in overleg. Voel je hiervoor en heb je een zoon of dochter met ADHD tussen de 7 en 11 jaar (net als wij), bel dan 06 44878140

Regeladverenties

- Minimum afname 150 lettertekens: € 30,- (letters, leestekens en spaties)
- daarna per 50 lettertekens erbij: € 10,-
- inclusief 19% BTW
- met toezenden factuur: € 5,- extra
- met toezenden bewijsexemplaar: € 7,- extra
- Opgave via: www.seizoener.nl of email: regeladverentie@seizoener.nl
- Alleen bij vooruitbetaling worden regeladverenties geplaatst.

De volgende uitgave, herfst 2008 verschijnt op 29 september 2008. Regeladverentie + betaling inzenden uiterlijk voor 15 september 2008!

Colofon

Versijning

4 keer per schooljaar

Administratie

Lijsterstraat 5, 4005 EE Tiel
T 0344 611147
E info@seizoener.nl
W www.seizoener.nl

Uitgever

Fabrica Media - Tiel

Hoofredacteur

Calista van Amerongen

Redactie

Calista van Amerongen,
Diana Rozendaal, Margreet
Tjalsma en Ton Werinussa

Vaste medewerkers

Karin Boodt, Yvonne van
Holsteijn, Jurianna Matter,
Maritgen Matter, Jet Nijhuis,
Marielle Schuurman, Bob
Titaleij en Esther de Winter

Vormgeving, lay-out & prepress

Ton Werinussa

Cover

Ontwerp en uitvoering:
Jurianna Matter en
Maritgen Matter

Aan dit nummer hebben meegewerkt

Victor Arnolds, Renate Breuls
en Tijmen de Vries

Druk

Meerpaal - Grafimedia, Tiel

Adverenties

Margreet Tjalsma
E advertentie@seizoener.nl
T 06 25536965

© 2008 Seizoener, Tiel.

Geen overname zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Geluk

Ik heb net weer een klavertje-vier gevonden. Een gelukje, ook voor de koeien, want klaver eten ze het liefst. Daar halen ze heel veel eiwitten uit en het maakt de bodem ook vruchtbaar. Daarom ziet mijn vader het graag tussen alle andere planten en bloemen in onze biologische wei.

Tilly, dochter van de familie van de Beek uit Putten.

zuiver @zuvivel

Lekker voor jong en oud!

TIP!
Maak je eigen
dubbelvla

Chocoladevla, nu
in 0,5 liter karton.
Bekende kwaliteit,
wel zo handig.

Puur natuurlijke
drinkyoghurt
aardbei/framboos.

Bijzonder lekker
op warme
zomerdagen.

Zuiver Zuivel maakt al haar verpakkingen klimaatneutraal.

Voor meer informatie www.zuiverzuivel.nl

Samen met de natuur
www.zuiverzuivel.nl